

Zafere Kadar Sürekli Devrim!

marksist bakış

Sayı 54

Fiyat: 3,5 TL

MÜCADELEMİZ BÜYÜYECEK!

ilkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olamayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

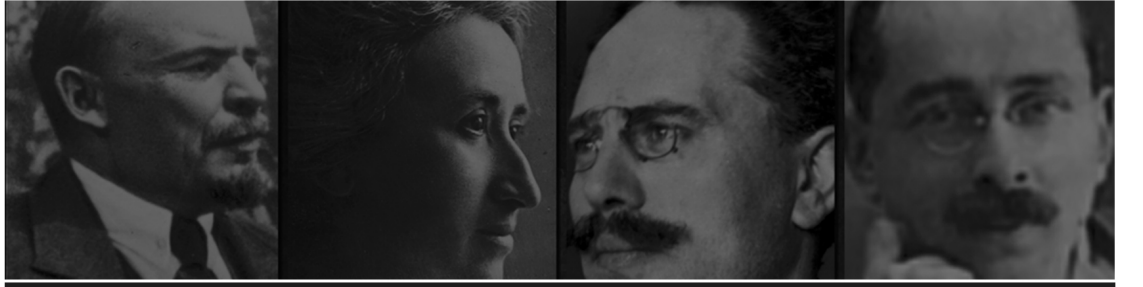
Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proleterya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ileridir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerek. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir hayalden öteye geçemez.

İÇİNDEKİLER

PERSPEKTİF

3 2016 PERSPEKTİFLERİ

Veli Umut Arslan

6 ÇÖZÜM SÜRECİNDEN ÇATIŞMAYA AKP'NİN "ETNİK BOĞAZLAŞMA" HAMLESİNE KARŞI NE YAPMALI?

Çağın Erdinç

GÜNCEL

10 AKP ODTÜ'DEN NE İSTİYOR?

Derya Koca

14 GÖÇMENLERE ÇALIŞMA İZİNİ: LÜTUF MU GÖZ BOYAMA MI?

Engin Kara

ENTERNASYONAL POSTACI

12 VAH AZERBAJCAN!

Veli Umut Arslan

15 İSPANYA'DA SEÇİMLER: YUNANİSTAN'IN AĞIR ÇEKİMİ

TARİH

16 KRONŞTAD - 1921

Güneş Gümüş

28 ZONGULDAK MADEN İŞÇİLERİNİN BÜYÜK ANKARA YÜRÜYÜŞÜ

Erol Soğanlı

KÜLTÜR - SANAT

23 "GÜÇ" NASIL UYUTUYOR?

Emre Güntekin

30 KIZIL YILDIZ: İLK BOLŞEVİK ÜTOPYA

İsmail Kızılkılıç

TEORİ

25 18 BRUMAIRE BİZE NE ANLATIYOR?

Emre Güntekin

s28

BÜROLARIMIZ

Ankara

Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay Tel: 0542 617 8140

İstanbul

İstiklal Caddesi Balo Sk. No:32 Kat:4 Beyoğlu Tel: 0543 337 3671

Trabzon

Razi Aksu İşhanı (KESK Binası) Kat:4 No:30 Meydan Tel: 0532 792 7171

Marksist Bakış - Aylık Politik Dergi - Yıl: 12 - Sayı: 54 - Ocak 2016

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay/ANKARA Tel: 03124809560

Baskı: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tan.Tic.San.Ltd.Şti. - Ağaç İşleri Sanayi Sit. 1354. Cadde 1362. Sokak No: 35 İvedik Yenimahalle /ANKARA Tel: (0.312) 433 23 10 Fax: (0.312) 434 03 56

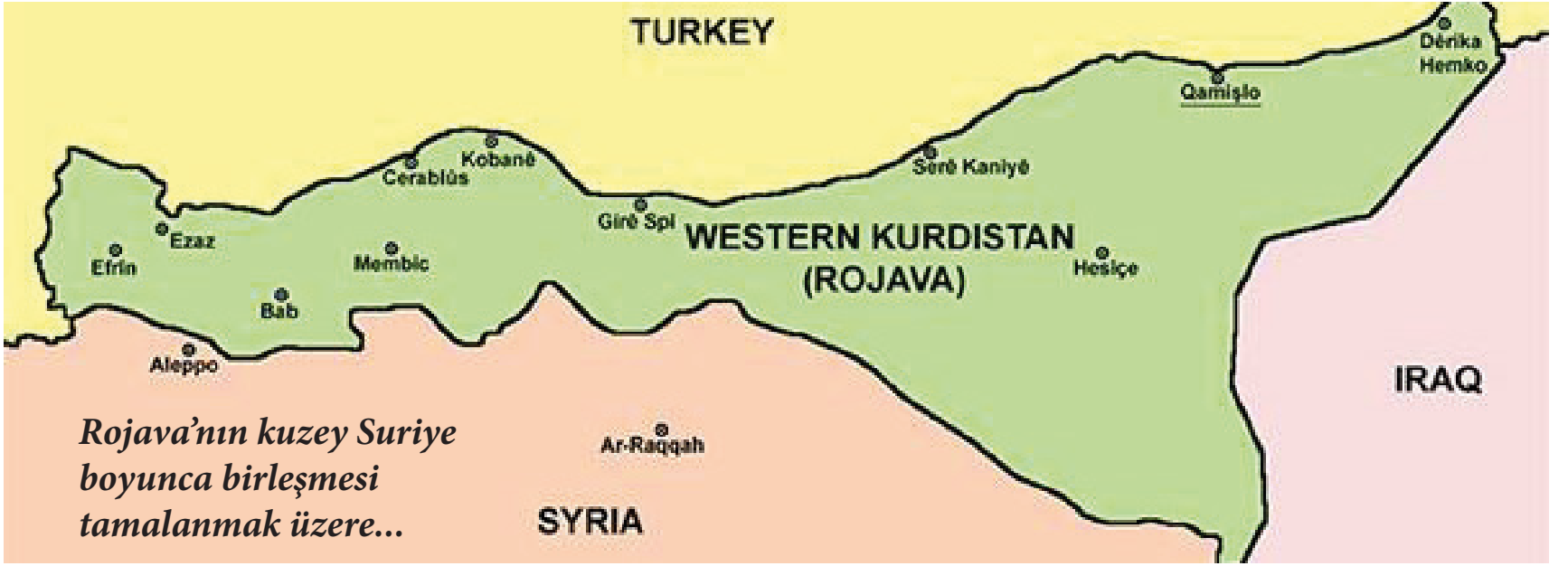
Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık

2016 Perspektifleri

Veli Umut Arslan

Yeni Anayasa ve RTE'nin Başkanlık Rüyası: RTE 1 Kasım'da büyük bir zafer elde etse de istediklerinin hepsini alamadı. Anayasa değişikliği için gerekli milletvekili sayısına sahip değil. MHP'deki başkanlık yarışı, bölünme, transfer vb üzerinden RTE'ye kapılar açılmazsa diğer alternatifler iyice zayıf. Kürtlerle yürütülen savaş HDP ile anlaşmayı imkansız hale getirirken, şimdilik zayıf bir ihtimal gibi duran erken seçim de ısıtılmaya çalışıyor. RTE'nin sultanlık imajını pekiştirecek bir savaş ve zafer öyküsü ise sadece bir rüya olabilir. Kısacası RTE, "de facto" devlet başkanı gibi hareket etmeye devam edecek gibi görünüyor. Ama Kürtlerle savaş, Rusya'nın baskısı gibi AKP cenahını kenetleyen unsurlar yumuşarsa AKP içerisinde RTE'nin canını sıkacak çıkışlar olabilir. Numan Kurtulmuş, Bülent Arınç, Ali Babacan gibi isimler zamanla Davutoğlu için cesaret unsuru haline gelebilir. Diğer taraftan AKP rejiminin Türkiye'yi muhafazakarlaştırma çabalarını artacak süreç.

Kürtlerle Savaş: 2015 Kürt ulusal davası için zaferlerle dolu bir yıl oldu. Kürtler zaferler için çok bedel ödedi ve halen de ödüyorlar. En büyük atılım, kuzey Suriye’de bir Kürt kuşağının oluşması oldu. Üstelik Suriye’deki durumun bir benzeri, özerklik talebi çerçevesinde bugün Cizre, Sur, Silopi, Nusaybin gibi şehirlerde yaşanıyor. AKP, on binlerce özel hareketçi, polis ve askere; tanka, topa, helikoptere rağmen bu şehirlerin kontrolünü ele geçiremedi. Üstelik diğer bazı Kürt şehirlerinde de benzer durumlar her an oluşabilir. AKP’nin de geri adım atması olası olmadığından bu savaşın uzayacağı ortada. Ama direniş şu gün kırılma bile direnişin kazandığı AKP’nin bataklığa saplandığı ortadadır. AKP rejimi, bir taraftan da kuzey Suriye’de tamamlanmakta olan Kürt kuşağını kabullenmek zorunda kalacak. Suriye’deki gelişmelere paralel olarak Kürt şehirlerinde sürmekte olan savaş şekillenecek. AKP müzakerelere dönmek istiyor, ama bunun için evvela Kürt şehirlerindeki kontrolü yeniden sağlamak zorunda. Suriye’yi ise çoktan gözden çıkardılar.

Demokratik Haklar: Kürt şehirlerinde iç savaş yaşanırken, Batı’da da demokratik haklar baskı altına alınıyor. Demirtaş ve bazı öne çıkan HDP’liler üzerinde artan bir şekilde dokunulmazlıkların kaldırılması ve tutuklama baskısı mevcut. AKP, Türkiye’de çok etkili olan televizyon üzerinde neredeyse mutlak bir kontrol kurmuş durumda. Yazılı basın da bir kaç muhalif organ dışında denetim altında ve muhalifler de Can Dündar’ın tutuklanmasında olduğu gibi şiddetle baskılanıyor. Toplantı ve gösteri hakkı, bir yandan polis baskısı diğer yandan IŞİD’in intihar saldırı tehditiyle iyice daraltıldı. Solun etkili olduğu ODTÜ, Hacettepe, Ege gibi üniversiteler yoğun saldırı altında. Sendikalar genel olarak AKP’nin

denetimi altındalar; muhalif KESK, DİSK ve Türk-İş içerisindeki sendikalar ise tamamen etkisizler. Demokratik hakların baskılandığı bu süreçte tersten bir akıntı da yok değil. Emekçiler ve gençler içerisinde bütün bu baskılara karşı harekete geçmek isteyen ve geçebilecek durumda olan hatırı sayılır bir azınlık mevcut. Sosyalist hareket dinamik olur, anlamlı çalışmalara imza atarsa bu süreçte büyüyebilir ve etki alanını genişletebilir. Yapmamız gereken tam olarak budur.

Ekonomik Durum: 2016 emekçiler için daha zor bir yıl olacak. Hayat pahalılığı ve işsizlik, daha şimdiden başını kaldırmış durumda. Özellikle enflasyonun çift haneli sayılara ulaşması, TL’nin değer kaybıyla beraber 1990’lardaki gibi bir dolarizasyon sürecini tetiklemeye aday. Ekonominin yapısal dönüşümü, teknolojik atılım, nitelikli iş ve üretim için yapılması şart olan köklü reformlar içinse artık çok geç. Türkiye ekonomisinin artan borçlarını borçla çevirme döngüsü de borçlanmanın daha da pahalı hale geldiği bir dünya konjonktüründe bir hayli zor. Rusya’nın yürüttüğü ekonomik yaptırımlar, çevre ülkelerdeki ekonomik krizler ve dünya ekonomisinin genel zayıflığı 2016’yı daha çetin bir yıl haline getiriyor. Ortadoğu’daki savaş ve genelleşen emperyalist gerilim bütün dengeleri sarsıyor. Özetle AKP, ekonomik boyutta bir hayli sıkışacak ve emekçiler direnmedikleri ölçüde faturayı ödemek zorunda kalacaklar. AKP rejimi, kamu emekçilerinin iş güvenliğini kaldırmak gibi büyük saldırganlıklara soyunmuşken bu durum her zamankinden açık durumda.

Sınıf Mücadelesi: 2015’teki metal fırtına işçi sınıfı açısından uzun yıllar boyunca görülmemiş bir endüstriyel hareketti. Ne var ki içinde bulunduğumuz tarihsel kesitin bir özgünlüğü olarak kısmi işçi eylemleri politik aktörlerle buluşmadığı ölçüde toplumda yansımaları bulamıyor. Yani

emek eksenli siyaset yapan sol-sosyalist parti ve örgütler işçi mücadelelerinin kendisini ifade ettiği doğal adresler olmadığı sürece işçi eylemleri ülkedeki mevcut atmosfer ve kutuplaşmaların gölgesinde kalarak etkisizleşiyor ve AKP rejiminin baskılarına karşı dirençsiz hale geliyor. Soma’daki işçi kıyımı ve geçen seneki metal fırtınada olduğu gibi büyük eylem ve süreçler dahi bu kaderi paylaşıyor. Bu yüzden emek eksenli mücadelenin taşıyıcısı ve toplumda bilinen somut güçler olarak sosyalistlerin etkinliğini artırması ve kendisini siyasal parti olarak örgütlemesi tarihsel bir dönüm noktası olacaktır. Sosyalistlerin bunu başarmasının koşulları gayet mevcuttur.

2016 Dünya Perspektifi

Suriye: İç savaşa Rusya’nın doğrudan müdahil olması dengeleri tümten değiştirdi. Esad’ın gideceğine dair umutlar tükenmiş durumda. Diğer taraftan taarruz gücü İran’ın organize ettiği desteklere rağmen halen zayıf olan Esad’ın mevcut haliyle ipleri eline alması imkansız. Bu yüzden de Esad’a büyük çaplı savaşçı desteği gelmesi gerekiyor. İran ve Rusya bunu gerçekleştirmeyi göze alır mı? Bunu 2016’da göreceğiz.

Rojava: Rusya’nın varlığı, AKP’nin Rojava’ya müdahalesinin koşullarını ortadan kaldırdı. Cerablus-Afrin birleşmesi çok yakın. Bundan sonrası YPG’nin IŞİD’in başkenti Rakka’ya yürümesi istenecek. Kara gücü olarak tek başına gireceği ve çok kayıplar vermesi kesin olan böylesi bir operasyona YPG niyetli olur mu? Bunu hep beraber göreceğiz.

IŞİD: Bir yandan Bağdat yönetiminin darbelediği, diğer yandan YPG ve peşmergenin vurduğu, Rusya ve NATO bombardımanı altında olan, bunlara ilaveten Esad rejimi ve diğer islamcı ve

muhafız örgütlerle çarpışan IŞİD'in belki 2015'te kırılmasa da büküldü. Türkiye sınırının kaybedilmesi geri çekilme sürecini hızlandıracaktır.

Yemen: Yemen'de İran-Suudi kavgası var, ama burada dikkat çekilmesi gereken husus, Suudi ve yandaşlarının hava bombardımanında ölen Yemenlilerin tüm dünyada görmezden gelinmesidir. İç savaşta dışarıdan gelen bütün desteğe rağmen Yemen nüfusunun %40'ına denk gelen Şii'lere dayanan Husilerin tamamen yenilgiye uğratılması imkansız. Tersine Husiler, bu süreçten er ya da geç daha güçlü bir aktör olarak çıkacaktır.

Etnik-Dinsel Boğazlaşma; yeni yılda tam gaz devam edecek, maalesef. Pakistan'dan, Nijerya'ya; Yemen'den, Kürdistan'a durum bu. Ortadoğu'da sosyalist bir alternatif yükselmeden ne bu boğazlaşmalar bitecektir, ne de bu boğazlaşmaları kullanan emperyalist müdahaleler. Bu zehrin yegane panzehiri ise enternasyonalizmin kızıl bayrağıdır.

Avrupa'da Aşırı Sağ; güçlenmeye devam etti. 2015'e damgasını vuran IŞİD katliamları ve artan göçler aşırı sağın güçlenmesinin zeminini oluşturuyor. Anti faşist bir mücadele örgütlenemediği ölçüde de sınıf mücadelesi çok gerilere gidiyor. Özellikle sosyalist solun çok etkisiz olduğu ya da olmadığı doğu Avrupa ülkelerinde durum çok vahim olmaya devam edecek.

Yunanistan: İktidardaki Syriza 2016'da emekçilere daha fazla saldırı yapmaya zorlanacak. Bu da emekçilerin genel grevlerini tetikleyecek. Zaten sınırda olan Syriza-ANEL hükümetinin çoğunluğu kaybetme riski büyük. Emekçiler ise 24 saatlik genel grevlerden daha fazlasını yapmalı. Antikapitalist sol ANTARSYA, grev ve sokak hareketindeki gücünü politik alana yansıtmayı başarmalıdır.

İngiltere'de Corbyn, ABD'de Sanders: 2015'in dikkat çekici gelişmelerinin başında Anglo Sakson dünyasında esen reformcu liderler rüzgarı geliyor. Corbyn, kendi partisindeki diğer eğilimlerin yoğun baskısı altında. Sanders ise rakibi Hillary Clinton karşısında zayıf durumda. Ama kesin olan şey, iki ülkede de devrimci sosyalist hareketlerin başarısızlığından ötürü ileri işçi ve gençlerin bu liderlerin arkasında durduğudur. Dolayısıyla bu heyecana karşı sekte davranmadan, ama bir yandan da reformist illüzyonları beslemeden sürece müdahil olmanın yollarının bulunması gerekiyor.

Latin Amerika'da Ulusal Reformizmin Bitişi: Latin Amerika'da solcu iktidarların tabiri caizse merkez ülkesi Venezuela idi. Ama Chavizmo iktidar süresince en temel toplumsal problemleri çözemedi ve şimdi mutlak tıkanma ile karşı karşıya. Arjantin'de ise Kirchnerizm dönemi merkez sağın zaferiyle sonlandı bile. Diğer ülkelerde de benzer bir durum

şekillenecek. Bu nokta, bir yandan sağın zaferini ve dolayısıyla gelişecek olan tehlikeleri işaret ederken diğer yandan da devrimci solun gelişme potansiyellerini oluşturuyor.

Suudi-İran Gerilimi: 2016'nın ilk günlerinde bu gerilim iyice doruk noktasına çıktı. Bu iki bölgesel güç, Suriye, Yemen, Irak, Lübnan ve diğer bir çok noktada vesayet savaşları yürütüyorlar. İki rejim de mezhepsel dinamiklere oynuyor ve bu da bölgede mezhepsel boğazlaşmaları körüklüyor. Düşen petrol fiyatları gerilimleri daha da çatışmalı hale getirmekte. Mevcut durumda sıkışan taraf esas olarak Suudiler, İran'ın kartları ve seçenekleri daha geniş. Bu yüzden İran, başta Yemen olmak üzere elindeki kartları oynayarak gerilimi sıcak çatışmadan uzak tutmayı tercih edecektir.

Dünya Ekonomisi: 2007-08'deki büyük krizin etkileri halen atlatılabilmemiş değil, tersine ufukta yeni bir kriz sarmalı görünüyor. ABD ekonomisindeki toparlanma zayıf; üstelik geçen krizdeki sorunlar çözülmedi sadece ileri ötelendi. AB ise hiçbir toparlanma gösteremedi. Üstelik dünya ekonomisini kriz döneminde ayakta tutan Çin hızla yavaşlıyor. Çin'in yavaşlaması emtia satan ülkeleri uçurumun kenarına getiriyor. 2016 zincirleme reaksiyonun tetiklenmesi tehlikesi ile geçecektir.

Yemen'de binlerce sivilin öldüğü hava bombardımanları dünyanın gündeminden kaçırılıyor...

AP

Çözüm Sürecinden Çatışmaya: AKP'nin "Etnik Boğazlaşma" Hamlesine Karşı Ne Yapmalı?

Çağın Erdinç

Kürt illerindeki katliamlar sürüyor. Bilanço her geçen gün ağırlaşıyor. Çocuklar kurşunların hedefi oluyor! İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezleri'nin verilerine göre 1 Ocak ve 5 Aralık 2015 tarihleri arasında çatışmalar nedeniyle 157'si sivil olmak üzere toplam 523 kişi yaşamını yitirdi. Önümüzdeki süreçte de katliamlar sürececek gibi görünüyor!

Öte yandan, Kürt halkı için tek kurtuluş yolu kurşunlardan korunmak değil. Çatışma bölgelerinde hayatta kalmak adına verilen savaş var. Bazı bölgelerde su ve elektrik yok; ilaç ve gıda sıkıntısı yaşanıyor, bastıran kışla mücadele etmek ayrı bir mesele.

Peki nasıl oldu da bu noktaya geldik? Yazımızda çözüm sürecinden bugüne nasıl geldiğini özetleyerek genel anlamda çözüme dair perspektif sunmaya çalışacağız.

Çözüm Sürecinin Arka Planı

Çözüm sürecinin ilk sinyalleri Tayyip'in 2005'teki Diyarbakır konuşmasında verilmişti. O konuşmada Tayyip şu sözleri sarf etmişti: **"...Her ülkede geçmişte hatalar yapılmıştır. Her ülke geçmişinde zor günler yaşamıştır... Büyük devlet, güçlü millet kendisi ile yüzleşerek, hatalarını ve günahlarını masaya yatırarak geleceğe yürüme güvenine sahip millet ve devlettir."**

Evet, Tayyip yaklaşık 11 yıl önce bunları söylemişti. **"Geçmişteki askeri çözüme dayalı hataları tekrarlamayacağız"** diyerek çözüm sürecinin ilk adımını "sözde" atmıştı. Nitekim müzakere süreçleri boyunca silahlar aralıklı olarak sustu. Ancak bugün gelinen noktada, bazı açılardan 1990'ları geride bırakan bir sürecin devreye sokulduğunu görüyoruz.

Evela şunu belirtelim: AKP'nin attığı her adım samimiyetsizdir! Çözüm süreci de öyleydi. AKP o dönemde liberal-reformcu parti görünümüyle liberal kesimlerden destek alıyordu. Kemalistlerle kapışmakta olan AKP'nin bu tarz ittifaklara o dönem ihtiyacı vardı. Bu yüzden de Kürt sorununda demokrat pozlarındaydı.

Diğer bir noktada "Yeni Osmanlı" hayalleriyle ilgiliydi. Ahmet Davutoğlu henüz 2001 yılında yayınlanan **Stratejik Derinlik** kitabında bu hayalleri formüle etmişti! Davutoğlu kitabında genel olarak, Osmanlı'nın "içerideki" etnik unsurlarla iyi geçindiğini, bu yüzden "dışarıya" rahatlıkla odaklanabildiğini söylüyor. AKP için çözüm sürecinin başlamasındaki temel motivasyonlardan birisi de buydu. AKP, "Ortadoğu'nun abisi" olmak için Kürt halkıyla geçici müzakerelere başlamalıydı. Zaten Kürt halkının askeri yöntemlerle yenilemeyeceği açıktı! "İçeride" barış ortamı sağlanacak, AKP dışarıdaki süreçlere rahatlıkla müdahil olacaktı.

Çözüm Süreci: Savaşa Hazırlık!

Müzakere süreci, normal şartlarda, silahla çözüme varamayan tarafların siyasi çözüm adına pazarlık yaparak uzlaşmaya çalışması olarak değerlendirilir. Ancak Kürt hareketi ve AKP arasındaki "çözüm sürecinde" öne çıkan kavram, genel olarak "oyalama" oldu.

Şunu noktayı da vurgulamak lazım: Normal şartlarda, çözümde "samimi" olması beklenen taraf **büyük ölçüde** devlettir! Zira çözümü nihayete erdirmeye iradesine sahip araçların büyük kısmı devletin elindedir. Ancak devletin başındaki AKP'nin samimi olmak gibi bir niyeti hiçbir zaman olmadı. Aksine, çözüm sürecinde AKP bugünkü savaş hazırlıklarını **"o günlerde"** yaptı. AKP iktidarı çözüm süreci boyunca bin 600

kalekol ve güçlendirilmiş karakol yaptırdı. Barajlar inşa ederek güvenlik kaygısını daima ön planda tuttu.

Yine normal şartlarda, müzakere masasında barış sözcüklerini ağızından eksik etmeyen devletin, savunma harcamalarını kısması ya da en azından arttırmaması beklenir. Peki AKP ne yaptı? Savunma harcamalarını arttırdıkça arttırdı! KCK tutuklamaları ile binlerce Kürt aktivisti hapselere doldurdu. Rojava'da Kürt halkının özgürlüğünü kazanması karşısında yapabileceği en büyük kötülükleri yapmaktan çekinmedi. IŞİD bile müttefik olarak görüldü, el altından desteklendi.

Kürt Hareketinin Bir Gözü "Masada;" Diğer Gözü Silahtaydı!

AKP'nin güvenilmez adımlarına karşı Ortadoğu'nun en eski oyuncularından olan Kürt siyasi hareketi de silah seçeneğini hiçbir zaman gözardı etmedi. Kürt halkı AKP'ye hiçbir zaman güvenmedi! Güvenmemekte de haklıydı. Roboski'de onca sivil katlettiler. Katiller hâlâ yargılanmadı! Özür bile dilemediler!

Kürt hareketinin penceresinden baktığımızda, rakamlar da çözüm sürecindeki güvensizliği açıkça ortaya koyuyor. Örneğin, düşünce kuruluşu BİLGESAM, çözüm sürecinin **"resmiyet kazandığı"** ilk günden Eylül 2015'e kadar 2 bin kişinin PKK'ye katıldığını açıkladı. Sadece BİLGESAM değil, diğer kaynaklar da aşağı yukarı 2 bin rakamına işaret ediyor. Hatta, AKP'nin eski milletvekili Galip Ensarioğlu da BBC Türkçe'ye verdiği röportajda, 2 bin 200 kişinin PKK'nin dağıtılmasına katıldığını ifade etmişti.

Tüm bunların yanında, bugün Sur'da, Cizre'de, Silopi'de ve diğer Kürt bölgelerinde bulunan barikatlar ve hendeklerin "siyasi altyapısı" çözüm sürecinde oluşturuldu. Yani devlet kalekol yaparken Kürt siyasi hareketi de hendek kazıyordu. Bugün gelinen şehir savaşları aşamasında bu hendekler çok kritik bir noktaya geldi. Çünkü devlet müzakere sürecinde kaybettiklerini bugün geri almak istiyor. İleride yeniden bir masa etrafında toplanılacaksa şu anda devam eden şehir savaşlarının sonucu, masadaki tarafların elini güçlendirecek ya da zayıflatacaktır. Bu yüzden sokak çatışmaları ölüm-kalım savaş şeklinde devam ediyor.

Kürt Halkı Ne İstiyor? Devrimci Marksistler Ne Yapmalı?

Lâfı dolandırmadan en sonda söyleyeceğimizi en başta söyleyelim: Kürt halkının özerklik talebi **devrimci Marksistler** tarafından desteklenmelidir. Devrimci Marksistler bu meseleye ulusların kendi kaderini tayin hakkı perspektifinden

Demirtaş ve diğer önde gelen HDP'liler RTE'den gelen talimatlarla tutuklanma baskısı altında...

bakar. Ancak bu noktada, sürece yön veren gelişmeleri dikkatle takip ederek sınıf perspektifine bağlı eleştiriler getirmek, ihmal edilmemelidir. Eleştirel yaklaşımın gerekliliği konusunu Kürt ulusal hareketi özelinde açacağız. Fakat öncelikle Kürt hareketinin özerklik deklarasyonunda yer alan bazı maddelere bakalım. (Demokratik Toplum Kongresi'nin 27 Aralık'ta gerçekleştirdiği toplantının sonuç bildirgesinde açıklanan bazı maddeler)

- Ülke genelinde kültürel, ekonomik, coğrafi yakınlıkları dikkate alınarak bir veya birkaç komşu şehri kapsayacak biçimde demokratik özerk bölgelerin oluşturulması.
- Tüm bu özerk bölgelerin ve kentlerin demokratik esaslarla seçilmiş meclisler

Kuşatma altındaki şehirlerde Suriye manzaraları...

ve meclisler içinden seçilmiş özyönetim organları tarafından Türkiye'nin yeni demokratik anayasasının temel prensipleri çerçevesinde yönetilmesi. Özerk Bölgelerin halk iradesinin ayrıca TBMM ve merkezi yönetimde de demokratik esaslar temelinde temsil edilmesi.

- Demokratik özerk bölgeler ve diğer idari birimlerde merkezi yönetimin seçilmişler üzerindeki her türlü vesayetine son verilmesi, seçilmişleri görevden alma yetkisinin kaldırılması. Merkezi yönetim organlarının, yeni demokratik anayasa ilkelerine uyulması doğrultusundaki denetimleri dışında bölgesel ve yerel yönetimler üzerindeki her türlü vesayetinin son bulması.
- Demokrasinin derinleşmesi, kapsamlılaşması, özgür ve demokratik yaşamın sağlanması açısından kadınların meclislerde, tüm karar mekanizmaları ve özyönetim kademelerinde eşit temsilinin tanınması. Kadınların ihtiyaçları doğrultusunda meclis, komün ve toplumsal kurumlar kurabilmesi; kadın kurumları ve kadınlarla ilgili kararların tamamen kadın meclislerinin onayından geçmesi. Kadının her alanda özgür ve özerk örgütlenmesinin tanınması
- Öz yönetimin tarım, hayvancılık, sanayi ve ticaret dahil her alanda genel demokratik anayasa ilkelerine ters düşmeden her türlü üretim ve

işletme birimleri oluşturma, bu tür toplumsal ve bireysel girişimleri destekleme, teşvik etme, hibe desteği sunma yetkisine sahip olması

Evet, DTK'nın 27 Aralık'ta üzerinde uzlaştığı özyönetim bildirgesinin sonuç kısmında duyurulan maddelerin öne çıkanları böyle. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, Kürt hareketinin özerklik talebini savunurken siyasi hamlelerin ve soruna dair nihai çözüm önerisinin eleştirisi, devrimci Marksistler tarafından mutlaka yapılmalıdır. Evet, Kürt hareketinin talepleri AKP'nin imha politikalarına karşı savunulmalıdır. Kürt halkı özerklik istiyorsa bu hak onlara verilmelidir. Türkiyeli emekçiler, devrimci enternasyonalist bir tutum geliştirerek bu noktanın gerekliliği üzerinde durmalıdır.

Deklarasyon Maddelerinin Sınırları

DTK'nın bildirgesinde sınıf ve emek gündemi hiç yok. Dolayısıyla bildirgenin sol niteliği bir hayli zayıf. Bu zayıflık, ileride kurulacak olası bir demokratik özerklikte nasıl bir yönetim ve düzenin oluşacağı konusunu birinci dereceden bağlıyor. Örneğin HDP'li belediyelerin uzun yıllara dayanan bir belediyeçilik deneyimi var ve performans ortada. Deneyim, klasik burjuva belediyeçilikten ve kötü yönetimden başkasına işaret etmiyor. Çünkü ulusal taleplerin ötesine gidildiğinde halkın köklü problemlerinin çözümü adına bir ufuk ortada yok. Dolayısıyla yerel yönetimlerin daha da güçlenmesi (ve nihayetinde özerklik) talebi karşısında Kürt siyasi hareketinin

evvela kendi belediyeçilik-yerel iktidar deneyiminin tatmin edici bir izahını yapması gerekir. Tamam yerel yönetimler güçlendirilsin, merkezi yönetim zayıflasın ve hatta özerklik gerçekleşsin. Ama demokratik özerklik elde edildiğinden ulusal kazanımlar dışında değişen ne olacak? Yönetime geldiğinizde büyük çoğunluğu yoksul olan Kürt halkına ne sunacaksınız? İnsanların hayatlarında hangi köklü değişiklikler olacak? Siyasi açılardan hangi programınız var ki sizi diğerlerinden ayırsın? Sadece kadın sorununa parmak basmakla ulusal sorun dışındaki temel toplumsal meselelere bir yanıt üretmiş olmuyorsunuz. Zaten halihazırda Diyarbakır gibi, Van gibi çok önemli belediyeler çok uzun yıllardır ellerinizde. **Şimdiye kadar hangi farkı ortaya koyabildiniz?** Hatta ve hatta diğer burjuva belediyelerin ortalamasından bile geri kaldınız. Gerçek olan budur. Bu başarısızlık da tesadüfi değil, Kürt siyasi hareketinin programıyla ilgilidir. Dolayısıyla, programatik arka plan değişmediği durumda gelecekteki özerk yönetiminden farklı bir beklentimizin olması için ortada bir neden yok. Aynası iştir kişinin lafa bakılmaz, ya da perşembenin gelişi çarşambadan bellidir. Peki mantığımızı uçlaştırarak bir adım daha ileri gidip kritik bir soru daha yöneltilim: Olur da özerklik ilan edilir ve oluşacak olan öz yönetim organları seçimlerini (mevcut başarısız belediyeçilik deneyimini hesaba katarak) başka Kürdistanı (sol ya da sağ) partilere kaybederseniz nasıl tavrı alacaksınız? Öyle ya ulusal sorunda dev adımlar atıldığı, çatışma ortamının

Tanklara, on binlerce asker ve polise, kuşatmaya, susuzluğu karşın şehirlerdeki direniş kırılabilmiş değil.

ortadan kalktığı bir ortamda savaş vermiş olmanın getirdiği prestij bir yere kadar gidecektir. Öz yönetim organlarını başka partilere kaptırma durumunda nasıl bir tavır sergilenecektir? Bunlar cevaplanması gereken sorulardır ve cevaplar başta bahsettiğimiz bildirgenin sol yanının zayıf olması konusuna bağlanmaktadır.

Bu eleştirileri yönelttiğimiz için bizlere "şimdi bu soruların zamanı mı" diye sorulabilir. Buna şu şekilde cevap verebiliriz: Bizler, Kürt siyasi hareketine eleştirel destek veririz, eleştiri olmadan olmaz ve eleştiri olmadan ilerleme olmaz. Diğer taraftan öz yönetim, bugün için çok büyük ölçüde meşruluk kazanmıştır ve ileride bu talep illa ki bir şekilde karşılanacaktır. O zaman oluşacak bu yeni düzene dair şimdiden uyarılarımızı yapmamız gerekir.

Türkiyelileşme Projesinden Kürdistanı Hendek Projesine

Türkiyelileşme projesi başarılı mıydı? Evet. Demirtaş, HDP'nin çarpıcı %13'lük başarısının 2 katı bir popülariteye sahipti. Zaten bu başarı da RTE'ye hayatının kabusunu yaşatmıştı. Ama madalyonun diğer yanında da PKK liderliğinin HDP'ye ve kazanılan zafere yönelik **küçümseyici** açıklamaları vardı. Yapılan açıklamalar, Ortadoğu'da silah kullanmadan kazanım olmayacağı yönündeydi.

Nitekim süreçte HDP'nin bir kenara itildiğini gördük. Hendek siyaseti ise ilk etapta Kürt halkının önemli bir bölümü tarafından şüphayla karşılandı. Ama şehirlere yönelik gözü dönmüş saldırıların ardından ilk etaptaki hoşnutsuzlukların geri plana itildiği gözüktü. Bir yandan da hendek direnişinin güçler dengesindeki

uçuruma karşın başarılı olması, iki taraftan birinin tercih edilmesi sürecini doğuruyor ve Kürt halkının büyük bir kısmının tercihi ortadadır.

Suriye'de Kürt siyasi hareketi büyük zaferler elde ediyor ve dünya çapında büyük destek görüyor. ABD'ye ilaveten Rusya'nın Suriye'deki varlığı da Kürtlerin Rojava'daki kazanımlarını güvence altına almış durumda. Bu yüzden de Cizre, Silopi, Sur gibi kentlerde devam eden direnişin geleceği, büyük önem kazandı.

Suriye ve Rojava siyaseti hezimet üstüne hezimet yaşayan AKP'nin Kürt direniş karşındaki çaresizliği, RTE'nin iyiden iyiyeye hırçınlaşmasını beraberinde getiriyor. Bunun bir sonucu olarak demokratik haklara yönelik baskılar şiddetlenmiş durumda. **İlk hedef olarak da HDP'nin öne çıkan siyasilerini seçtiler.** Özellikle AKP'yi 7 Haziran'da perişan eden Demirtaş'ın (ve diğer önde gelen milletvekillerinin) dokunulmazlıklarının kaldırılması ve hapsedilmeleri gündemde. RTE bu konuda devamlı olarak yargıyı işaret ediyor.

Sonuç

Kürt hareketinin yerel aktör olmaktan çıkıp bölgesel hatta küresel bir aktör olduğu gerçeğini vurgulamak gerekiyor. **PYD**, Suriye'deki denklemlerde kilit pozisyonda. Türkiye Kürdistanı da bu gelişmelerden doğrudan etkileniyor.

Çözüm sürecinde Türkiye Kürdistanındaki çatışmasızlık ortamından da faydalanarak Rojava'yı "tam güç" savunan Kürt ulusal hareketi, Rojava'daki askeri deneyimlerini Sur'a, Cizre'ye, Silvan'a ve diğer Kürt

bölgelerine yaymaya devam ediyor. Sokak çatışmaları Suriye iç savaşından farksız görüntüler ortaya çıkartıyor. AKP ise "topuyla, tüfeğiyle" bu bölgeleri ateş altına alıyor. Savaşın yaşandığı bölgelerden geriye fazla bir şey kalmıyor! İnsanlar evlerinde vuruluyor. Sokağa çıkma yasakları ve savaş, hayatı iyice zorlaştırıyor.

Mevcut sistem içerisinde Kürt sorununun çözülemeyeceğini her fırsatta ifade ettik. Gelinek noktada AKP çözüm sürecini tamamiyle çöpe attı. Dün ak dediğine bugün kara diyor. Öyle ki, AKP Düzce Milletvekili Faruk Özlü, Tayyip Erdoğan'ın eyalet sistemi konusunda 2013'teki açıklamalarını mecliste isim vermeden okuyan HDP İstanbul Milletvekili Garo Paylan'a "**Kâğıdı eline Kandil mi verdi?"** diye tepki gösterdi.

Şu noktanın altını kalın çizgilerle çizmek gerekiyor: Etnik ve mezhepsel gerilimler her zaman sosyalist sola kaybettirir. Ki kaybettiriyor da! Diğer taraftan, etnik ve mezhepsel gerilimlerin son bulmasının tek yolu da sosyalizmin kızıl bayrağının yükseltilmesidir. Bu çift yönlü ilişkiden çıkan sonuç, umutsuzluğa kapılmadan mücadeleyi yükseltmenin gerekliliğidir. Aksi halde neler olabileceğini yakın zamanda gördük. Mücadelenin kızıl bayrağını yükseltmezsek, Suriye'de, Irak'ta, Yemen'de yanan ateş, bütün dünyaya sıçrayacaktır. Etnik, mezhepsel, dinsel çatışmaların, boğazlaşmaların, İŞİD'i yaratan selefi fanatizminin yok edilmesinin tek yolu sürekli devrimdir! Dünya halklarının yakın geleceğinde görünen iki yol var: "Ya sürekli devrim; ya sürekli katliam!"

AKP ODTÜ'DEN NE İSTİYOR?

Derya Koca

Suriye'de süren iç savaşta IŞİD'in güç kazanması ile birlikte Selefilik sadece Ortadoğu ülkeleri için değil tüm dünya için tehlike haline geldi. Son dönemde üniversitelerde yaşanan saldırılarda da Selefi İslamcılar devletin maşalarından biri olarak ön plana çıkıyor. Ankara ve Suruç katliamları ile canımızı en derinden yakan katil sürüleri şimdi de AKP'nin hegemonya savaşında üniversite kapılarını zorluyor.

Bu durumun açıkça gözlemlenebildiği yerlerden biri yakın zamana kadar İstanbul Üniversitesi'ydi. Siyasal İslamı üniversitelere "akademik" düzeyde sokmak için İstanbul Üniversitesi'nde *İslam İktisadi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi* kurulması kararı alındı. Aynı İstanbul Üniversitesi devletin en yoğun baskısının yaşandığı kampüslerden birisi. İslamcı çetelerin polis eşliğinde solcu öğrencilere saldırdığı üniversitede artık neredeyse her türlü faaliyet engellenmek isteniyor. Özgür-Der, Müslüman Gençlik, Anadolu Gençlik Derneği gibi devlet destekli unsurlar solun hakimiyetinin bitirilmesi için devlet tarafından muhalif öğrencilerin üzerine salınıyor.

Aralık ayının son haftası pek çok üniversitede benzer saldırılar peşpeşe yaşandı. ODTÜ'de "**Müslümanlara ve mescide saldırılar**" propagandasının yayılmasının ertesi günü Hacettepe Üniversitesi'nde ülkücü faşistler, devrimci öğrencilere palalı saldırı gerçekleştirdi. İstanbul Üniversitesi'nde polis anma etkinliğine doğrudan saldırarak onlarca gözaltı yaptı, okulu abluka altına aldı, İslamcı çeteleri okula soktu ve solun her türlü faaliyetini baskı altına almaya başladı. Aynı günlerde Akdeniz Üniversitesi'nde okulun resmi topluluğunca polis koruması altında cihat çağrılarının yapıldığı biretkinlik düzenlenirken, sola yönelik tutuklamalar gerçekleştirildi.

Kısacası üniversiteler topyekün saldırı altında; çünkü AKP'nin son seçim zaferi ile birlikte ciddi bir moral bozukluğu ve gerileme yaşayan toplumsal muhalefetin hala canlı olan unsurlarının başını üniversite gençliği çekiyor. Erdoğan ülkede en ufak bir "çatlak ses" istemiyor. Genel anlamda üniversiteler, sembolik bir hedef olarak da ODTÜ'ye yönelik saldırılar buradan okunmalıdır. Ne var ki AKP'nin bugün dönemselsel olarak geriletmediği toplumsal muhalefet bu halkın derinlerine işlemiş bir damardan beslenmektedir. Bu sebeple AKP'nin üniversitelerden mutlak bir zaferle çıkacağını sanması sayısız ahmaklığından birisi olarak tarihe

gececektir.

ODTÜ'de Neler Yaşandı?

Geçen seneden beri ODTÜ'de faaliyet yürütmek isteyen kimi El-Nusra, kimi IŞİD sempatisi olan (içlerinden iki kişinin IŞİD'e katıldığını da belirtelim) Mescid Topluluğu üzerinden harekete geçen İslamcı gruplar, devrimcilerin müdahaleleri neticesinde açık çalışma yapma imkanı bulamadılar. Fakat mescitleri kendilerine paravan yapıp, Suriye'de her türlü vahşete imza atan IŞİD'in propagandasını yaptıkları biliniyor. Geçen seneden itibaren de kendi bastırdıkları broşürde dahi okulda 15 mescid ve 1 cami olduğu belirtilmesine karşın mescitlerin yetersiz olduğu bahane gösterilerek okul

içindeki devrimci demokrat kesimlerle inançlı insanlar arasında bir kutuplaşma yaratıp kendilerine alan açmak niyetindedir.

22 Aralık Salı günü yaşanan olaylar tam da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Okuldaki bir sosyalist öğrencinin Mescid Topluluğu üyesi bir kişi tarafından tehdit edilmesinden sonra başlayan olaylar üzerine yandaş medya üzerinden bir linç ve karalama kampanyası başlatıldı. **“ODTÜ kapatılsın yerine cami yapılsın”** tutun da “namaz kılan öğrencilere saldırıp, dövüldü”e varan türlü yalanlar, AKP Ankara milletvekilinin **“Cizre’ye Silopi’ye nasıl girdiysek ODTÜ’ye de öyle gireriz”** söylemiyle iyice fantastik bir hal aldı. Olay akşamı **“ODTÜ rektörü görevden alınsın”** söylemiyle sosyal medyada başlatılan kampanya rektörlük seçimlerine kısa bir zaman kala, iktidarın bir türlü zapt edemediği ODTÜ’ye kendi eliyle yerleştireceği bir rektör ile müdahale etmek istediğinin en büyük göstergesidir. Öte taraftan Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım ODTÜ’nün elindeki internet kontrolünün BTK’ya devredilmesini dile getirdi. Sosyal medya üzerinden ODTÜ’yü kafir ilan eden sakallı cüppeli kimseler Cuma namazını ODTÜ’de kılalım çağrısıyla bir infial yaratmaya çalıştı.

Sosyal medya aracılığıyla ciddi bir algı yaratan AKP, Beyaz Tv’de Osman Gökçek’in eline tutuşturduğu bilgilerle devrimci öğrencileri tek tek teşhir ederek ODTÜ üzerine gitmek konusunda kararlı olduğunu göstermiştir. AKP’nin, her zaman işine yaramış olan mağdur Müslüman edebiyatı üzerinden yaratılan kutuplaşma yolu ile dik duruşun sembolü olan ODTÜ’yü yıpratmak istediği anlaşılmaktadır.

Mücadele Dersleri

Türkiye sağının artık sola karşı yürüttüğü kirli propaganda yöntemlerini ezberlemiş bulunuyoruz. Bu topraklar devrimcilere yönelik iftiraya ilk kez tanık olmuyor. Faşistler ve İslamcılar her seferinde kutsal değerleri istismar eder, ayakları altına alır. **Cami, türban, namaz...** Bunlar üzerinden devrimcilere saldırı başlatılır. Geçmişte “cami yakıtılar” diye nice insanları katletmişlikleri vardır. Gezi sırasında “camide içki içtiler”, “türbanlı bacımıza şunları şunları yaptılar” gibi iddiaların ne iğrenç iftiralar olduğunu tüm Türkiye kamuoyu olarak hep beraber görmedik mi?

Ö halde bu tekkerci sürüsüne karşı mücadele ederken solun söylemi, bu kutuplaştırıcı söylemi ortadan kaldıracak biçimde oluşturulmalıdır. Yani tüm

Müslümanları aynı kefeye koyarak ve sıradan Müslümanların da tepkisini çekip karşı kampa itecek her türlü üsluptan hassasiyetle uzak durulmalıdır. Söylemlerde dindar insanlarla mezhepçi fanatizmi savunanlar arasında fark olduğunu açıkça ifade etmek gerekir. Aksi takdirde yapılan propaganda yurdum insanının geniş bir kitle halinde soldan uzaklaşmasına neden olacaktır. Söz gelimi “gericilik” kavramını ve dini sembolleri tüm Müslümanların tepkisini çekecek biçimde kullanmak olsa olsa karşı tarafın elini güçlendirir. ODTÜ Marksist Fikir Topluluğu bu anlamda ODTÜ’de propaganda yürütürken Müslüman öğrencilere de seslenerek bu kutuplaşmayı kırmıştır: “Müslüman öğrencilere çağrımızdır. Dini inancı ve mescidleri kendi mezhepçi katliamcı zihniyeti doğrultusunda manipüle eden bu kişilere karşı yan yana gelmeli ve yaşamımızı savunmalıyız.”

Konunun bir diğer boyutu da bu çetelerin mazlumluk ve mağduriyet edebiyatına karşı yumuşak karınlı olmaktır. Bu ülkede yaşayan herkes mazluma yatan bu zihniyetin kendisini güçlü hissettiği her yerde kendisinden başka hiç kimseye ve hiçbir şeye yaşam hakkı tanımayan bir tavra sahip olduğunu bilmektedir. Kadınları köle pazarında satan, eşcinselleri katleden, mezhepsel kimliğinden ötürü Türkmen, Ezidi, Kürt, Arap her halkı katleden Selefî mezhepçiliğinin ve Siyasal İslam’ın çeşitli veçhelerinin ODTÜ’de örgütlenmeye çalıştığını bir süredir biliyoruz. Bu nedenle sorun basit bir “ifade özgürlüğü” tartışmasına indirgenemez. Ankara, Beyrut, Suruç ve

Paris’te insanlığa topyekun savaş ilan etmiş bu zihniyetin propaganda özgürlüğü olamaz; çünkü onların egemen olduğu bir dünyada kimse bir daha özgürlükten bahsedemeyecektir. Bu zihniyetle ancak mücadele edilir. Dolayısıyla Kürt ulusal hareketi gibi Siyasal İslamla dirsek teması içindeki çevrelerin geçen sene ODTÜ’de Selefîlerle yaşadığı ilk gerilimde araya girmeleri tam bir skandal idi. Ancak Kobane, Suruç ve Ankara saldırılarından sonra işin ciddiyetini kavranmıştır. Kısaca, bu gürüha karşı mücadele konusunda kararlı olmak şarttır.

Son Söz

AKP, şu an karşısında kendisine düşman iki unsur görüyor. İlki Kürt halkı, ikincisi de sol. Kürt halkına şu an topyekün saldırılar gerçekleştiriliyor. Savaş, kent merkezlerini yıkıyor; her gün onlarca yurttaşın katledildiği korkunç bir katliam yürütülüyor. Öte yandan solun güçlü olduğu üniversitelerde yeni bir baskı dalgası oluşturulmaya çalışılıyor. ODTÜ’ye yönelik kampanya bu nedenle Beyaz TV gibi ucuz kanallardan tutun sosyal medya, bakanlar ve cumhurbaşkanına kadar geniş bir çerçevede yürütülüyor.

AKP’nin saldırılarına alışık olan devrimci gelenek, bu günlerin de üstesinden gelmesini bilecektir. ODTÜ gibi sembolik alanlardaki direnişler halka umut olmaktadır. Sembolik alanlardaki hegemonyanın korunması ve büyütülmesi mücadelenin geleceği açısından çok önemlidir. Geçmişte olduğu gibi bugün de ODTÜ kaledir ve ODTÜ asla teslim olmayacak!

ODTÜ’lü devrimcilerin inanan-inanmayan gibi sorunu yoktur, bunun gibilerle ise çok köklü problemleri vardır...

Vah Azerbaycan!

Veli Umut Arslan

Azerbaycan emekçileri, Aliyev hanedanı ve onların adamı olan bir avuç kapitalistin elinde inim inim inlerken bir de Ermenilerle savaşmaya, ölmeye ve öldürmeye itiliyor. Ermenistan ile sürekli tırmandırılan gerilimin arkasında da içerideki bozuk düzeni milliyetçilik sayesinde ayakta tutma isteği yatmakta. Son gelişmeler Azeri emekçilerinin içerisine düştükleri bu kumpası çok net biçimde ortaya koydu:

- Aralık ayında Azerbaycan Manat'ı yaklaşık %50 değer kaybetti. Halkın yoksulluğu daha da dayanılmaz hale geldi.
- Azerbaycan-Ermenistan sınırında düzenli hale gelen çatışmalarda karşılıklı ölen asker sayısı giderek artıyor ve iki tarafın burjuva milliyetçi liderleri iki ülke halkını savaşın eşğine getirdiler.

Sistemdeki Çürüme Had Safhada

Azerbaycan varlık içerisinde yokluk çeken bir ülke. Ülkenin zengin petrol ve doğal gaz yatakları evvela yabancı emperyalist devletler ve onlara bağlı şirketler tarafından yağmalanıyor. Geri kalan da İlham Aliyev ve yandaşı yerli kapitalistlerce cebe indiriliyor. Ciddi miktarda bir kaynak da Ermenistan ile tırmandırılan gerilim adına büyük çaplı silah alımlarında çarçur ediliyor. Hal böyle olunca halkın yoksulluğu kalıcılaşmış oluyor. Halkın yoksulluğu ve büyüyen sınıflar arası uçurum da Aliyev rejimini **polis devleti** olmaya mecbur ediyor. Zira biliniyor ki toplumsal muhalefetin önü biraz açılsa zaptedilemeyen bir sel gibi halk iktidarı alaşağı edecek. Bunun dışında başta burjuva devlet bürokrasisi olmak üzere bütün kurumlar tel tel dökülüyor. Eğitim ve sağlık sistemi çökmüş durumda, rüşvetin girmedığı yer yok. 25 yılını geride bırakan Aliyev hanedanında rüşvet ve baskı mekanizması dışında hiçbir kurumun işlemediği ortada.

Halkın Yoksulluğu ve Devalüasyon

Rusya'nın ekonomik krize girmesi, eski SSCB coğrafyasını tümünden etkilediği gibi Azerbaycan ekonomisini de derinden sarsıyor. İki ülke arasındaki şirketlerin ticari bağları bir yana sayıları milyonu geçen Azeri, Rusya'nın değişik merkezlerinde gurbetçi olarak çalışıyor ve memleketlerine para gönderiyor. Bu da Azeri aileler için önemli bir geçim kaynağı. Dolayısıyla **Rusya'daki kriz** bu aileleri doğrudan etkiliyor.

Ayrıca Rusya'yı da zora sokan petrol fiyatlarındaki büyük düşüş Azeri ekonomisini de derinden etkiliyor. 30 dolarlar civarına gerileyen petrol fiyatları, Azerbaycan ekonomisini tepetaklak etti. Neticede geçen hafta Azerbaycan Merkez Bankası'nın (AMB) kararıyla ülkede dalgalı kur sistemine geçildi. Merkez Bankası, "dünya ekonomisinde yaşanan büyüme sorunu ve petrol fiyatlarındaki büyük düşüş" nedeniyle bu kararı aldığını açıklarken, açıklamanın ardından Azerbaycan manatı, avro karşısında yüzde 47.88, dolar karşısında yüzde 47.63 değer kaybetti. Böylelikle halkın alım gücü iyice geriledi ve yoksulluk iyice tavan yapmış oldu.

Ermenistan İle Tırmandırılan Yapay Gerilim

Aliyev rejimi, Dağlık Karabağ'da geçmişte yaşanmış acıları sürekli canlı tutarak körüklediği milliyetçilikten medet umuyor. Bunun bir benzerini Ermenistan'daki burjuva milliyetçileri örgütlediğinden sonu gelmez bir kapışma, halkları açık savaş cehenneminin içerisine atmak üzere. Neticede tarihte Ermenilerin

de çok büyük acıları var. Acıların bu şekilde istismar edilmesi ve halkların birbirlerine kışkırtılması oyununa Azeri ve Ermeni emekçilerin gelmemesi gerekir. Şiddetlenen çatışmalardan sonra gelen açıklamalar şöyle:

Ermenistan Savunma Bakanlığı Sözcüsü Artsrun Hovhannisyan: "Bugün bir **savaşın içindeyiz**. Savaş kelimesini kullanmak zorundayız çünkü ortada ateşkes kalmadı... Azerbeycan tank, havan topu, uçaksavar gibi var olan tüm silahları kullanıyor".

Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hikmet Hacıyev: "Ateşkes, Ermeni güçlerinin Azerbaycan'daki yasadışı varlığı nedeniyle bozulmuştur. Ermenistan ele geçirdiği topraklardan çekilmek zorundadır. Ancak bu sayede bölgede sürdürülebilir barıştan söz edilebilir".

Bütün bunlar iki taraf emekçi halkının kendi egemen sınıflarınca savaşa sürüklenmekte olduğunu ortaya koyuyor. Bu maceracı eğilimlerin derinleşen ekonomik krizle birlikte daha da pervasız hale geldiğini gözlemliyoruz. Olası bir savaşın sıradan insanlara ne kadar büyük bir yıkım getireceğini hesaplamak için Suriye, Ukrayna, Irak örneklerine bakmak yeterli.

Emperyalistlerin Kıskaçındaki Kafkasya

Azerbaycan, çürük burjuva düzeni yüzünden emperyalistlerin rahatça at oynatıp provokasyon yapabilecekleri bir ülke durumunda. Rusya, ABD, Türkiye ve İran Azerbaycan ve Kafkasya'nın geri kalanında operasyon yapmak derdindeler. Ermenistan ile sürekli tırmanan gerilimden bu kuvvetlerin de epeyce bir rolü var. Azerbaycan petrol parası da sürekli olarak silah, inşaat vb'leri üzerinden bu ülkelere akıyor.

Rusya, Azerbaycan ile yaşanan gerilim sayesinde Ermenistan'ı adeta bir sömürge durumuna getirirken İran Azerbaycan'da **Şii kartını** oynamaya çalışıyor. Türkiye ise üç kağıtçılığını bir yandan kardeşlik ayakları üzerinden sürdürürken diğer yandan ortak düşman (Ermenistan) üzerinden ilerlemeye çalışıyor. Ve tabii ki Fethullah okulları üzerinden giden bir nüfuz alanı vardı, ama paralel yapıyı çökertme çabaları ile bu alan kapandı. Diğer taraftan RTE'nin Sünnileştirme çabalarına devam ettiğini görüyoruz. Azerbaycan'ın büyük kısmı Şii kökenli olsa da **cihatçı fanatizmin** Azerbaycan'a da sokulmak istendiği görülüyor. ABD ise Rusya ve İran karşısında Aliyev yönetimine yakın duruyor.

Sosyalizm Kavgasının Önü Açık

Azerbaycan'da diğer eski Doğu Bloku

ülkelerinde olduğu gibi milliyetçilik çok güçlü ve devrimci mücadele bir hayli zayıf. Ama Azerbaycan'ı farklı kılan bir özellik var: Azerbaycan gençliği önemli oranda Türkiye'yi takip ettiği ve çok sayıda Azeri genci Türkiye'de öğrenim gördüğü için Türkiye'deki toplumsal muhalefet Azeri gençliğini etkileyebiliyor. Bu yüzden Azerbaycan'daki bozuk düzene karşı devrimci bir muhalefetin örülmesi gayet mümkün. Üstelik Aliyev hanedanının bozuk düzeni toplumsal desteğin ve sempatinin kazanılması için de önemli bir gelişme potansiyeli yaratıyor. **Azeri gençliğinin burjuva düzende geleceği yok**. Yoksulluk, işsizlik, çürüme ve de milliyetçi çatışmalarda ölme ya da sakat kalma ihtimali... Bu yüzden Azerbaycan'da sosyalizmi inşa edecek kadrolar yaratılabilirse tarihi bir fırsat onları bekliyor olacaktır.

Azerbaycan devasa petrol kaynaklarıyla varlık içerisinde yokluk çekiyor. BP, Amoco (ABD), Luk Oil (Rusya), UNOCAL (ABD.), Statoil (Norveç), McDermott (ABD.), Ramco (İskoçya), TPAO (Türkiye) bu zenginliği yağmalayan tekellerin başında geliyor.

Göçmenlere Çalışma İzni: Lütuf mu Göz Boyama mı?

Engin Kara

Türkiye ile AB'nin bir süredir sürdürdüğü görüşme ve pazarlıkların sonucunda, geçtiğimiz haftalarda varılan uzlaşmanın detayları giderek netleşiyor. Türkiye'nin 3 milyar Euro alacağı anlaşmaya göre, bu para Türkiye'deki göçmenlerin ülke içerisinde istihdamını ve yaşam şartlarını sağlamaya yönelik kullanılacak. Göçmenlere çalışma izni verilecek. Ancak yanılığa yer olmasın, zira göçmenlere bu imkânların sağlanacağı iddiaları, insan haklarına verilen değerden kaynaklanmıyor.

Reuters, Financial Times gibi gazeteler tarafından Eylül ayından itibaren duyurulmaya başlanan anlaşma arayışları, Kasım sonundaki zirveyle vücut buldu. Buna göre AB, Avrupa'ya yaşanan göçmen akışına karşı Türkiye sınırlarının denetimini "yardımcı" olacak. Göçmenlerin Avrupa'ya gitmesinin önüne geçebilmek için Türkiye'de göçmenlerin yaşam standartları iyileştirilmeye çalışılacak. Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçiş yapmış göçmenlerin Türkiye'ye iadesi sağlanacak.

Tüm bunların karşılığında ise Türkiye'ye AB tarafından 3 milyar Euro verilecek, ileriki süreçlerde Türkiye'ye AB ülkelerinde vize muafiyeti sağlanacak, AB üyeliği süreci hızlandırılacak. Ne pazarlık ama!

Para ve vize muafiyeti karşılığında Akdeniz'e dikenli teller örmek! Yapılan anlaşmanın Türkiye hükümeti için anlamı tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için verilecek olan siyasi ve maddi destek. AB ise söz konusu anlaşma, üye ülkelere yaşanan göçmen akışını durdurabilmeyi hedefliyor. **İki taraf için de kirli çıkarlar söz konusu.**

Resmi rakamlara göre Türkiye'de hâlihazırda 2 milyon 500 bin civarı göçmen bulunuyor. Bu göçmenlerin önemli bir kısmının hedefi Türkiye

üzerinden Avrupa'ya ulaşabilmek. Türkiye ile AB arasındaki anlaşma hem Türkiye üzerinden Avrupa'ya yaşanan akışı durdurabilmeyi, hem de Avrupa'da "istenmeyen" göçmenleri Türkiye'ye geri göndermeyi hedefliyor. Türkiye'de kalacak olan göçmenler içinden Almanya gibi ülkeler kendilerinin seçtikleri kalifiye işçileri zaman içinde alacak bir havuzu da oluşturmuş oluyorlar. Hesaplar sinsi.

Mevcut göçmen sayısının bu denli fazla olması, şu an bile yüzbinlerce göçmeni insanlık dışı koşullara mahkûm ederken, daha fazla göçmenin Türkiye'de nasıl barındırılacağı meselesini gündeme getiriyor. Zaten Türkiye'ye verilecek olan 3 milyar Euro'nun özgülendiği kapsam da bu imkânların genişletilmesi olacak.

2015'in son günlerinde AB Bakanı Volkan Bozkır'ın mecliste AB Uyum Komisyonu'nda yaptığı açıklamalara göre, özellikle Suriyeliler gibi "geçici koruma statüsü"nden yararlanan göçmenlerin istihdamı için Bakanlar Kurulu çalışma izni verecek. Hatırlatmak gerekirse Türkiye'de sadece Avrupa'dan gelenlere mültecilik statüsü veriliyor. Ancak Suriye'den gelen kitlesel göç dalgasının sonucunda yeni bir yasa hazırlamak zorunda kalan hükümet, Suriyeliler için "geçici koruma" adı altında bir statü tanıdı. Bu statüye tâbi göçmenler pek çok haktan yararlanamazken, ülke içinde kalıcı bir korumaya da sahip değiller.

Bu durumda göçmenlere çalışma izni verilmesi ne anlama gelecek? Yanılısına olmasın; pek de isteyerek verilmeyecektir bu izin. Zira mevcut koşullarda özellikle Suriyeli göçmenler kayıt dışı çalışmak zorunda kalıyorlar ve bu durum aldıkları ücretin asgari ücretin bile çok altında kalmasına, herhangi bir haklarının bulunmamasına ve tamamen güvencesiz koşullarda sömürüye tâbi tutulmalarına yol

açıyor. Madalyonun diğer tarafında ise bu koşullar sermaye için bir cennet anlamına geliyor. Göçmen işçi çalıştıran patronlar böylece maliyeti düşürmüş oluyorlar. Hükümet açısından ise daha ucuza çalışmak için bekleyen göçmen işçilerin bolluğu, işçi sınıfının siyasi olarak kontrol altına alınmasını daha da kolaylaştırıyor.

İşte ne AKP ne de Türkiye sermayesi, kendileri için böylesi niteliklere sahip olan bir tablodan bedavaya vazgeçmezlerdi elbette. Milyar Euro'lara ödenekler, sözde vize muafiyeti, siyasi işbirliği... Hükümet duyurduğu gelişmelerin ne kadarını gerçekleştirebilir bilinmez. Ancak her durumda göçmenlerin kaderi üzerinde devreye sokulacak herhangi bir hamle, Avrupa ve Türkiye egemenleri açısından kendi develerini gütmekten başka bir amaç barındırmıyor.

Emperyalist kapitalist sistem, Ortadoğu'da kendi yarattığı yıkımla milyonlarca insanı yerinden etti. Şimdi de kendisine yeni bir yaşam alanı arayan göçmenlerin Avrupa'ya girmesini engellemeye çalışıyor. Binlerce göçmen, Avrupa'nın kapılarına ulaşabilmeye çalışırken özellikle Akdeniz'de hayatını kaybetti. Aylan bebeğinin kıyıya vuran cesedi hala hatırlarda. Ne var ki Aylan'ın arkasından timsah gözyaşı dökenlerin, insanlığa sunabileceği hiçbir imkân kalmadı.

Her geçen gün daha da keskinleşen çelişkinin bir tarafında kasalarını doldurmanın peşinde koşanlar, diğer tarafında sadece yaşamak için bile mücadele etmek zorunda olanlar. İnsanlığın kaderi, bu terazinin hangi kefesinin yere çakılacağına bağlı. Ya milyonlar için yaşam hakkı bile bir rüya olacak, ya da kapitalist zincirler paramparça olacak. Başka çıkar yol kalmadı.

İspanya'da Seçimler: Yunanistan'ın Ağır Çekimi

Ekonomik krizin vurduğu güney Avrupa ülkelerinden İspanya'daki gelişmeler, Yunanistan'ı andırıyor. Bir farkla: söz konusu gelişmeler (en azından şimdiye kadar) daha yumuşak ve daha yavaştı. Yunanistan'da kriz de sınıf mücadelesi de daha sert ve hızlı yaşandı ve yaşanıyor. Gelgelelim İspanya'da da burjuva siyasetin bir yönetememe krizine doğru sürüklendiği görülüyor. Bu durum 20 Aralıkta yapılan seçim sonuçlarıyla beraber daha da olgunlaştı.

İspanya'daki genel seçimler, muhafazakar sağcı patron partisi Halk Partisi'nin iktidarına son verdi. Ayrıca bu seçimle 1980'lerden beri devam eden iki partili sistemin sonuna gelinmiş oldu.

Syriza'nın İspanya versiyonu olarak değerlendirilen Podemos (Yapabiliriz) ve Podemos'un sağcı versiyonu olarak görülen Ciudadanos (Vatandaşlar) İspanya'daki iki partili sistemi bitiren partiler oldular.

Bir diğer önemli sonuç ise çıkan sonuca göre hükümet kurmanın bir hayli zor olacağıdır. Kurulacak hükümet bir hayli zayıf, kırılmalı ve dengesiz olmaya mahkum durumda. Ya da ufukta bir "tekrar seçim" görünüyor.

Geleneksel Burjuva Partilerin Çöküşü

Seçim sonuçlarına göre iktidardaki muhafazakar Halk Partisi (PP) yüzde 28,7 oyla birinci çıktı. Meclis'e 121 vekil gönderen PP, büyük oy kaybına uğradı ve tek başına iktidarı kaybetti. PP'nin koalisyon hükümeti kurabilme ihtimali de düşük görülüyor, zira PP'nin muhtemel iktidar ortağı olan Ciudadanos'un 45 milletvekili de eklense elde edilen toplan hükümet kurmak için gerekli olan 176 sandalyeye yetmiyor. Başbakan Mariano Rajoy'un partisi, 2011 seçimlerinde yüzde 44,6 oy alarak 186 vekil elde etmişti. PP'nin pozisyonunu Yunanistan'daki sağcı muhafazakar patron partisi Yeni Demokrasi'ye benzetmek mümkün.

Portekiz Planı Peşindeki PSOE

Ana muhalefetteki Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) yüzde 22,1 oy alarak Meclis'e 92 vekil gönderecek. PP'nin şiddetli kesinti programına rağmen PSOE'nin büyük oy

kayı yaşamaması, PSOE'nin inandırıcılığını ne ölçüde kaybettiğini ortaya koyuyor. PSOE bir önceki seçimde yüzde 28,7 oyla 110 sandalye kazanmıştı. PSOE'den Podemos'a geniş bir kayma yaşandığı görülüyor. PSOE'nin umudu Portekiz'deki benzer bir duruma atarak sol partilerin desteğiyle bir azınlık hükümetinin başına geçmek.

Portekiz'de geçtiğimiz 4 Ekim'de yapılan genel seçimleri kazanan "Portekiz Cephesi" adlı sağ ittifak, tek başına hükümeti kurmak için meclisten güven oyu alamayınca geçtiğimiz aralıkta Sosyalist Parti (PS) lideri Antonio Costa azınlık hükümeti kurmuştu. PS seçimlerden ikincisırada çıkmasına rağmen Costa, Portekiz tarihinde yaklaşık 40 yıl aradan sonra ilk defa sol büyük koalisyonu kurmayı başarıp, Sol Blok, Komünist Parti ve Yeşiller'in desteğiyle iktidara gelmişti.

Syriza'nın Kötü Kopyası Podemos

Bu seçimlerin en büyük kazananı, tahminlerin üzerine çıkan, kemersıkma politikalarına karşı kullandığı söylemlerle popülerite kazanmış, solun alternatif partisi Podemos (Yapabiliriz) oldu. İlk kez katıldığı genel seçimde yüzde 20,6 oy alan Podemos, 69 vekil kazandı, Katalonya ve Bask bölgesinde birinci parti oldu. Podemos Syriza'nın yükseliş döneminde kendisini İspanya'nın Syrizası olarak sunmuştu. Gelgelelim Syriza projesinin pek bir numarasının olmadığı ortaya çıktıktan sonra Podemos liderliği Syriza ile arasına mesafe koymaya özen göstermişti. Hattabaşlangıçtaki Chavezci söylem ve politikaların daterkedildi, açık merkez sol bir pozisyona doğru kayıldı.

Vatandaşlar Partisi'ne 40 Sandalye

Podemos gibi ilk kez genel seçime katılan Ciudadanos (Vatandaşlar) partisi yüzde 13,8 oy alarak, 40 sandalye elde etti. PP'nin yıpranışlığını skora çevirmeye çalışan Ciudadanos'un yeni yüzler olmak dışında hiçbir kerameti yok. PP ile ittifak kurmaları durumunda bile gerekli çoğunluğu elde edemeyeceklerinden ötürü kemer sıkma işinde başrolde olamayacaklar. Ya da olası bir azınlık hükümetinde mevki kovalayacaklar. Ciudadanos için durum bundan ibaret.

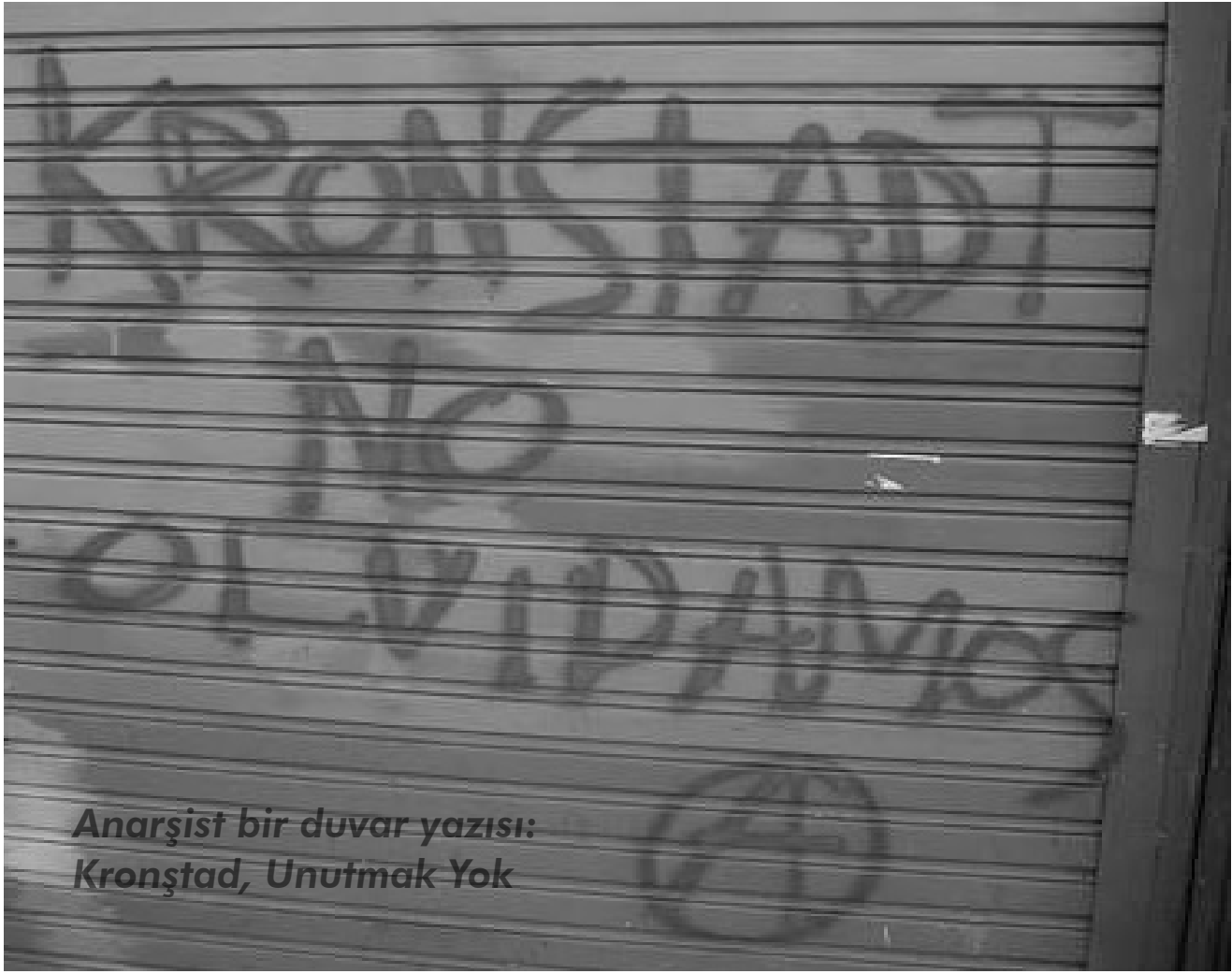
Komünist Parti'nin Hezimet ve Koalisyon Arayışları

Yunanistan örneğindeki KKE'nin İspanya'daki kökendaş organizasyonu (elbette ki farklı politik pozisyonları olan) Izquierda Unida ile beraber PSOE ve Podemos, 161 milletvekiline ancak ulaşarak 176'nın altında kalıyorlar. Bu durumda küçük bölgesel partilerin desteğiyle bir sol koalisyon arayışları gündeme gelecek ki bir hayli zor. Eldeki en ciddi ihtimal PP ile PSOE'nin kuracakları bir büyük koalisyon. Bu da İspanya tarihinde hiç olmamış bir gelişme, ayrıca seçimler öncesinde iki taraf da bu ihtimali reddetmişlerdi. Böyle bir koalisyonun muhtemel başarısızlığının iki ana burjuva partiyi tarihin derinliklerine gönderme ihtimali kapitalizm için ayrı bir risk oluşturuyor.

Eurokomünizme meylenmiş İspanya Komünist Partisi'nin liderlik ettiği IU'nun oylarının yarıya yakını Podemos'a kaymış durumda (%6,9-%3,7). IU'nun milletvekili 11'den 2'ye düşerken işçi sınıfı hareketi üzerindeki bürokratik kontrolü ile fren vazifesi gören parti de ağır bir hezimet yaşamış oldu.

Sonuç

İspanya'da krizin faturasını emekçiler yoğun işsizlik ve yoksullaşma olarak ödemeye devam ediyor. Mevcut burjuva partilerin emekçilerin gerçek bir alternatifi olması mümkün değil. Syriza'nın bile sağında olan Podemos'un kendisini bir alternatif olarak sunmasına aldanmamak gerekir. Neticede yeni yüzler bu süreçte kapitalist sistemin politik krizine merhem olmak üzere devreye giriyorlar. Yunanistan'da en azından sokakta etkili olan Antarsya gibi devrimci alternatifler bulunuyor. Ve en önemlisi sınıf hareketi her ne kadar bürokratların elinde sınırlandırılrsa da bir sürü genel grev imza atmış durumda. İktidarda Syriza var ve devrimciler ile öncü işçiler bu alternatifidesallamaya çalışıyorlar. İspanya'da ise bu temel gelişmeler maalesef mevcut değil. Diğer taraftan kapitalist partilerin bir yönetme problemi içerisine düşecekleri görülüyor. Bu durumun fırsata çevrilebilmesi için devrimci Marksistlerin içerisinde buldukları zayıf pozisyonlardan kurtulmaları gerekiyor.

Anarşist bir duvar yazısı:
Kronşad, Unutmak Yok

KRONŞTAD-1921

Güneş Gümüş

Doğu Bloku'nun yıkılması ve Stalinizmin pisliklerinin üstü örtülemeyecek şekilde etrafa saçılmasından sonra burjuva propagandanın da büyük yardımıyla komünizm, kapitalizmden daha iyisini vadetmeyen bir totaliter rejim olarak sömürülenler ve ezilenlerin hafızasına kazınmaya çalışıldı. Bu iddiaların en büyük anti-tezi daha 1920'lerin ortasından başlayarak gerçek sosyalizm deneyiminin bu olmadığını; Marks ve Lenin'e en büyük ihanetin Stalinizmden geldiğini ortaya koyan Troçki oldu. Bu nedenle de devrimci sosyalist hareketin bir geleceği varsa bu da Troçki'nin temsil ettiği geleneğin safından çıkacaktır. Halen yeni kuşak işçi ve gençlere devrimci Marksizm adına ilham kaynağı olma yeteneğinde olanlar Ekim Devrimi ile önderleri Lenin ve Troçki'nin geleneğinden olanlardır. Bu yüzden Bolşevikler ile Lenin ve Troçki'nin prestijini yok etmeye yönelik çabalar, bu açıdan, sadece onları değil, Marksizmi hedef alan saldırılar olarak görülmelidir. Bu bağlamda gerek Marksizme rakip ideolojik gelenekler gerekse burjuva propaganda açısından Kronşad ayaklanması hazine gibi değerlendiriliyor. Stalinizmin bir sapma değil, Marksizmin uygulamadaki ifadesi olduğu iddiasının en büyük kanıtı olarak özgürlük isteyen Kronşadlı bahriyeleri ezen, Stalin kadar despot Lenin-Troçki söylemi, bu çevrelerde oldukça popüler. Öyleyse bize de bu iddialara cevap vermek düşüyor.

Kronstad'daki ayaklanmanın başlamasında, gelişmesinde, taleplerinde anarşistlerin etkisi oldukça (anarşistlerin ayaklanma ile bağlantılı olmadığını belirten Ida Mett gibi) tartışmalıdır. Ama anarşistler, Kronstad'ı kendi politik varoluşları için kutsal bir çıkış noktası haline getirmişlerdir. Bizler de gerçeğe miti ayırmak için yine anarşist kaynaklara (ve bu arada Marksistlerinkine) başvuracağız. Yazı boyunca Türkiye'nin ünlü anarşist simalarından **Gün Zileli**'nin çevirdiği **Paul Avrich**'in Kronstadt 1921; önemli bir anarşist olan **Ida Mett**'in Kronstad 1921 kitapları ile Kronstad ayaklanma liderlerinin 3-16 Mart arasında **Kronstadt Izvestia** adıyla çıkardığı 14 bültenden sıklıkla yararlanacağız.

Kronstad Ayaklanması

Diyalektik materyalist anlayış, tarihsel olayları bir ana hapsedmez, onu bir sürecin ürünü görerek kavramaya ve açıklamaya çalışır. Biz de Kronstad ayaklanması için aynı yöntemle yol alacağız. Bu bağlamda, Kronstad isyanının yaşandığı 1921 yılı ve öncesinde Rusya'daki durumu ele alarak başlamak en doğrusu olacaktır.

1917 Ekim Devrimi, içinde yer aldığı yüzyıla damgasını vuracak bir tarihsel gelişmeydi. Birçok ülke ilerleyen süreçte Ekim Devrimi'nden esinlenen devrimci kalkışmalarla sarsıldı; bu durum emperyalist-kapitalizmi uçurumun kıyısına getirmişti. Daha 1-2 yıl öncesinde birbirlerinin boğazına sarılan emperyalist güçler, ilk işçi iktidarını yıkmak için Rusya içindeki müttefikleriyle birlik olarak 1918'den fiilen 1920 sonlarına kadar sürececek çok kanlı bir iç savaş başlattılar. İç savaş Rusya için toptan bir yıkım anlamına geliyordu. Almanya ile imzalanmak zorunda kalınan Brest-Litovsk anlaşması ile önemli sanayi bölgelerinin kaybının üstüne 3 yıl süren iç savaşın yarattığı yoksulluk, ülke kaynaklarının-sanayisi ve tarımının harabeye dönmesi eklenmiş; devrime adanmış yüz binlerce yürek cephede kaybedilmişti. Sovyet rejimi, iç savaş süresince ayakta kalabilmek adına katı eşitlikçi Savaş Komünizmi politikalarını uygulamaya koyarak şehirleri ve orduyu beslemek için köylüden zorla alımlara (karşılığının ödenmesi çoğunlukla yapılamayarak) girişmişti. İç savaş döneminde yeni rejimin hayatta kalmasını sağlayan Savaş Komünizmi karşısında köylüler, toprağını sadece kendini besleyecek ölçüde ekme, ürününü-hayvanını saklama gibi yöntemlerle pasif bir direniş gösterse de Kızıl Ordu'nun yenilgisinin Çarlığın ve onlarla birlikte büyük toprak sahiplerinin hükümdarlığının geri dönüşü olacağını bilinciyle dişlerini sıkmakla yetiniyordu. İşleri büyük ölçüde değiştiren ise iç savaşın

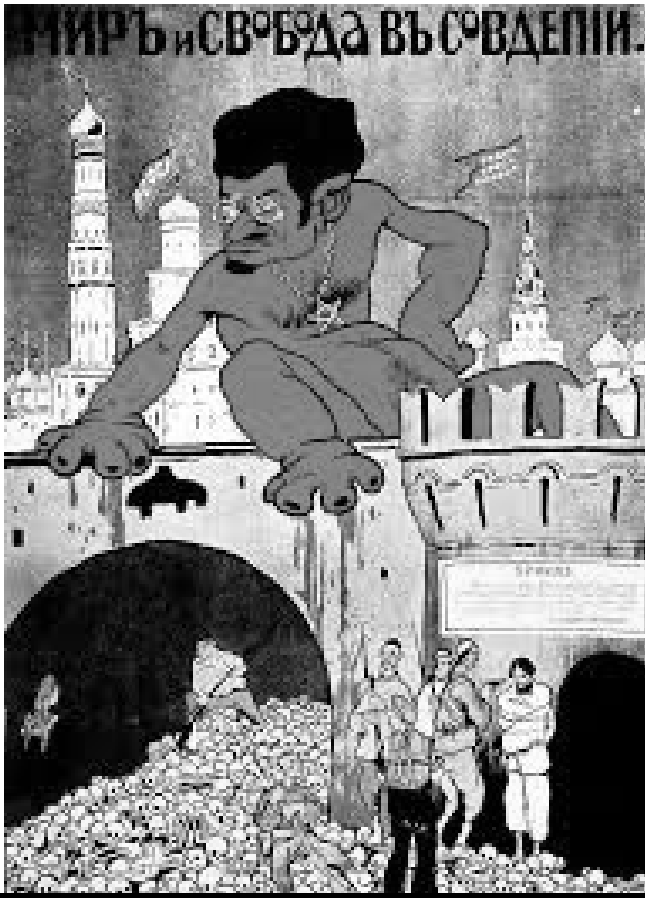
fiilen 1920 sonlarında bitişti. Artık Beyaz tehdit görünürde ortadan kalkmıştı; köylülerin zor alımlarına tolerans gösterme limitleri azalmıştı. Herkes daha iyi yaşam koşullarına ulaşma beklentisi içindeydi; ancak sanayi tesislerinin neredeyse harabeye döndüğü, tren hatlarının zarar gördüğü, hammadde ve diğer ekonomik kaynakların yağmalandığı, madenlerin su basmalarıyla kullanılamaz hale geldiği koşullarda yaşam koşullarının hızla iyileşmesi mümkün değildi. 1914'ten beri savaş halinin yarattığı yıkımın ürünü olarak 1922'de sokaklarda yaşamak zorunda kalan en az 7 milyon çocuk vardı. Sadece yoksulluk değil salgın hastalıklar da ülkeyi vuruyordu. 1920'de 3 milyon kişi tifüs yüzünden ölmüştü. 1921'de tarımsal üretim 1913'teki düzeyin yedide birine düşmüştü. 1921'de maden ve fabrikalardaki üretim, savaş öncesi dönemin %20'sine kadar gerilemişti. Pamuk üretimi 1913 düzeyinin %5'ine, demir üretimi ise %2'sine kadar inmişti. Rusya'nın yaşadığı yıkımın derinliği ve büyüklüğü toparlanmanın süresini de uzatıyor; ülkeyi ve halkını bir süre daha sefalete mahkum ediyordu. Ancak köylülerin artık tahammül sınırları aşılmıştı. İç savaş sırasında 5 milyonluk orduyu ve şehirleri beslemek, köylüler için çok ağır bir yük olmuştu. İç savaş sırasında da cepheden uzaktaki (Beyaz tehlikenin hissedilmediği) kırsal bölgelerde isyanlar çıkmıştı ve bunlar Kızıl Ordu tarafından ezilmişlerdi ama durum, rejimi tehdit edecek boyuta gelmemişti. Büyük köylü çoğunluğu, Kızılara eskitopraksahiplerinin geri dönmesi korkusuyla ehveni şer olarak bakıyordu. Ancak iç savaşın bitmesiyle köylülük rengini çok daha açık bir şekilde

gösterecekti. 1920 Kasım'ından itibaren yiyecek yükümlüğünden vazgeçilerek ürün üzerinden vergi uygulamasına geçilmesi yönünde köylü talepleri yükselmeye başlamıştı. Ancak Bolşevikler, iç savaşın tamamen geride kaldığından emin değildi. Polonya ile barış anlaşması daha imzalanmamıştı; karşı-devrimci Wrangel ordusu Fransa'dan aldığı destekle Türkiye'de konuşlanmaya devam etmekteydi. Bolşevikler bir yandan da rejime asıl tehdit olarak köylülük içinden yükselecek bir karşı-devrimin korkusu içindeydi: (Lenin) **"Son derece tehlikeli, gizli bir düşmana, açıktan karşı devrimci olanlardan daha tehlikeli bir düşmana sahibiz: bu düşman, yaşamı bir tek düşünce - 'Ben alabileceğim kadarını alırım, gerisinin ne olduğu umrumda değil' - tarafından yönlendirilen... küçük mülk sahibinin yaratacağı anarşidir. Bu düşman, bütün Kornilov'ların, Dutov'ların ve Kaledin'lerin toplamından daha da güçlüdür."** (Cliff, s.160)

Geçmiş devrimci deneyimler dünya çapında bunun örnekleriyle doluydu. Dolayısıyla Bolşevikler, meta ilişkilerinin tekrar canlanmasına, köylülük içinde zenginleşmenin kapısının aralanmasına ancak aşılabilir zorunluluk koşullarında razı olacaklardı. Ki bu da 1921'in başında ülke çapında etki gösteren köylü isyanları, şehirlerde daha fazla yiyecek talebiyle yürütülen grevler ve son olarak da gerçeklikle çarpıcı şekilde yüz yüze gelmelerine neden olan Kronstad ayaklanmasıyla olacaktı.

1920-1921 arasındaki kış mevsiminin

Lenin ile beraber devrimin iki liderinden biri ve aynı zamanda Kızıl Ordu kurucusu ve lideri olarak iç savaşın kazanılmasındaki kilit kişi olan Troçki karşı devrimci gerici olarak "kızıl şeytani bir Yahudi" olarak resmedilmiştir. Aynı vurgular Kronştad ayaklanmasından da devrediydi.

ekstra soğuk geçmesi; verilen yakıt, giysi ve yiyecek miktarlarında artış talebini tetiklemişti. Ülke çapında 1920 Kasım'ından 1921 Mart'ına kadar çok sayıda köylü ayaklanması yaşandı; karşı devrim ve sabotajla mücadele komisyonu **ÇEKA, 118 tane kırsal ayaklanma rapor etmişti.** En ciddileri Tambov, orta Volga bölgesi, Ukrayna, Kuzey Kafkasya ve Batı Sibiry'a da yaşanmıştı. Tambov'da Antonov öncülüğünde 50 bin köylüden oluşan güçlerin isyanı "ülkeye sefalet, ölüm ve utanç getiren Komünist-Bolşevik iktidarını alaşağı etmek" (Avrich, s.17) hedefiyle en ciddi tehditlerden biriydi; kızıl komutan Tuhaçevski tarafından bastırılması bir yıldan fazla zamanı almıştı. İsyancılar, ağır kış koşulları ve yakıt sıkıntısı nedeniyle Trans-Sibirya demiryolunun işlemez hale gelişi kentlerdeki yiyecek kıtlığını da perçinliyordu. Bu demiryolu üzerinden gelecek hububatın ulaşmaması nedeniyle 22 Ocak'ta ekmeğin 1/3'lük kesinti yapılması, Moskova ve Petrograd'da da ekmeğin grevlerine yol açmıştı. İç savaş boyunca işçiler şehirlerde

açlıktan ölmektense köylere giderek hayatta kalma yoluna gitmişti; bu gelenek hala şehirlerden kırsala gidip gelmelerle sürüyordu. Bu durum, köylereki zor alımların yarattığı hoşnutsuzluk ve öfkeyi şehirlere de taşımış oluyordu. 1921 başında Petrograd, Moskova gibi büyük kentlerde hoşnutsuzluk zirve noktasına çıkmıştı. Kronştad ayaklanmasının önde gelenlerinden **Petriçenko**, askerden köyüne gittiğinde ailesinin tepkisinin üzerinde yarattığı etkiyi şöyle anlatıyordu: **"evimize döndüğümüz zaman ana babamız bize zalimler için neden dövüştüğümüzü sordular. Bu, bizi düşündürdü."** (Avrich, s.67) İşte Kronştad ayaklanması bu koşullarda gerçekleşiyordu.

Kronştad, Petrograd'ı denizden korumak üzere ada üzerine kurulan bir üstü. Finlandiya Körfezi'nde Petrograd'a 20 mil (yaklaşık 30 km) uzaklıkta bulunan bu üs 1921 yılında Baltık donanmasının en önemli üssüydü. 50 bin kişilik nüfusunun yarısını askerler ve bahriyeliler oluşturuyordu. Kronştad'la Petrograd arasındaki deniz Kasım sonundan Mart sonu ya da Nisan başına kadar donar, bu tarihten sonra ada ile kent arasındaki kara bağlantısı kopardı.

Kronştad'da ayaklanma şehrin ele geçirildiği 1 Mart'ta başlamış, bir hafta kadar süren görüşme, uyarı ve ikna çabalarından sonuç alınamayınca başlayan karşı taarruzla (7 Mart- 18 Mart) sona ermişti. Bolşevikler, Petrograd ile adayı birbirine bağlayan buzun eriyip müdahale etme şansını kaybetmemek ve varlıklarını hala Kronştad'ın dibindeki Finlandiya'da sürdüren Beyaz güçlerin Petrograd üzerine saldırısına zemin sağlamamak için harekete geçmek zorundaydılar. Troçki'nin "trajik bir gereklilik" olarak nitelediği bu olayda 600'e yakın Kronştadlı isyancıya karşı binlerce Kızıl Ordu askeri ölmüş, yaralanmış ve ateş nedeniyle kırılan buzun içinde kaybolmuştu.

Troçki ve Kronştad

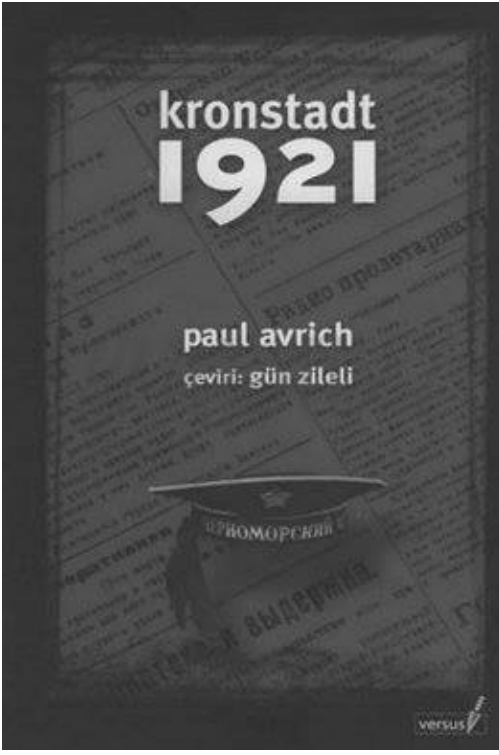
Kronştad'la ilgili bütün iddialar (anarşistler ya da burjuva cephesinden gelenler) ayaklanmanın bastırılmasının sorumluluğunu Troçki'ye yükler. Anarşistlerin bu olay nedeniyle Troçkistlerle özel bir husumetinden bile bahsedilebilir. Başta da belirttiğimiz gibi ayırt edici siyasal hattı devlet karşıtlığı olan anarşist hareketin Kronştad ayaklanmasında bir etkisinden bahsetmenin ne kadar doğru olduğu tartışmalı, hatta anarşistler bile bunu kabul ediyor ("Elbette anarşistler Kronştad İsyanı'nı savundular. Bize öyle geliyor ki bu örgütlerden biri ayaklanmada rol oynasaydı anarşist basın bundan söz ederdi. Oysa o günlerin anarşist basınında böyle bir şey geçmiyor." Mett, s.82). Hadi

bu noktayı geçelim Kronştad isyanının bastırılması elbette ki Bolşeviklerin askeri ve siyasi inisiyatifine olmuştur, ama o sıralarda olay mahalinden binlerce km uzakta olan Troçki'nin şahsi özel bir sorumluluğu yoktur. Peki Troçki neden hedefleniyor?

Kronştad'daki ayaklanmacılar isyanlarının başından itibaren hedef tahtasına Zinovjev ve Troçki'yi oturtmuşlardı. Zinovjev ismi oldukça anlaşılır; Kronştad'ın siyasal olarak bağlı olduğu Petrograd komitesinin başında o vardı. Dolayısıyla isyanın bastırılmasıyla doğrudan ilişkiliydi. Ancak Troçki için aynı durumdan bahsetmek mümkün değil. Troçki, Kronştad ayaklanmasının çıktığı tarihte Urallardaydı, ayaklanma başladıktan sonra da 10. Parti Kongresi için Moskova'ya gitmişti. Kronştad'a yönelik operasyonlarda kişisel olarak yer almasının koşulları da yoktu. Petrograd komitesinin başındaki Zinovjev, o dönemde parti içinde süren sendikalar konusundaki tartışmada Troçki'nin en sert muhalifiydi. Onun siyasal yönetimi altındaki bir bölgedeki operasyonları yönetmesi düşünülebilir değildi. Troçki, kendinin de açıkladığı gibi Kronştad ya da sonrasındaki ayaklanmaların bastırılmasında kişisel olarak yer almamıştı.

Yanlış anlaşılmasın, Troçki her zaman ayaklanmanın bastırılmasının siyasal sorumlularından biri olduğunu ifade eder. Sonuçta hükümetin etkin bir parçasıydı. Eğer barış görüşmeleri ve ultiatom yoluyla isyancılar ikna edilemezse ayaklanmanın askeri güç kullanılarak bastırılması kararı, Troçki'nin doğrudan katılımıyla alınmıştı; ancak taarruzun doğrudan parçası olmamıştı. Peki neden Troçki'nin ismi isyancıların dillerine dolanmıştı. Öncelikle Troçki, Kızıl Ordu'nun kurucusu ve komutanı olarak orduyu beslemek için yapılan tahıl zor alımlarıyla ve de buna karşı yükselen köylü isyanlarının (Mahno örneğindeki gibi) bastırılmasıyla özdeşleşmiş olması etkili olduğu düşünülebilir. Ama bundan daha güçlü asıl etmen Zinovjev ve Troçki'nin Yahudi kökenleriydi. Başından beri anti-Bolşevik kampanyanın en çok kullandığı konu Yahudi karşıtlığıydı. Buna göre liderleri olduğu gibi Yahudi olan Bolşevikler hainler toplamından başkası değildi. Bu yüzden de Bolşevik rejime karşı nefretle birleşmiş bir anti-semitizm gerici için önemli bir kaldıraç noktası olmuştur. Daha sonraları Stalin de Troçki ve önderlik ettiği muhalefete karşı aynı kozu oynayacaktır.

Baltık donanmasının askerlerinin çoğunluğu Rusya'da Yahudi düşmanlığının en güçlü olduğu Ukrayna ve Batı sınır bölgesinden geliyordu. Gün Zileli'nin

çevirdiği Kronstadt 1921 adlı kitapta yer verilen, ayaklanma sırasında Baltık donanmasında dağıtılan metinde Troçki ve Zinovyev üzerinden yürütülen Yahudi düşmanlığına dayanan propaganda açıkça görülür: **“Bolşevik rejime ‘ilk Yahudi Cumhuriyeti’ diye saldırılan hırçın bir pasajda bu özellikle belirgindir;** ve Yahudiler, ‘Sovyet prensleri’ sınıfı, yeni ‘ayrıcıklı sınıf’ olarak damgalandığında, ünlü Rus popüler miti olan ‘habis boyar’ teması açıkça ortaya çıkmaktadır. En büyük düşmanlığı Troçki ve Zinovyev’e (ya da onlardan söz ederken sık sık kullandığı adlarıyla Bronstein’e ve Apfelbaum’a) gösteren metnin yazarı Kronstadt’a verilen hükümet ultimatomenin ‘Yahudi Troçki’nin ultimatomu’ diye adlandırmaktadır.” (Avrich, s.180)

1917 Kronştad’ı-1921 Kronştad’ı

Kronştad ayaklanmasına dair önemli iddialardan birisi de 1917’de Bolşeviklerin kalesinin artık onlara karşı döndüğü, yani aslında rejime kendi militanlarının sırt çevirdiği söylemidir. Bu iddia 1921 Kronştad’ı ile 1917 Kronştad’ını aynı kabul edilmesine dayanır ki bu gerçeklerin baştan aşağı çarpıtılmasından başka bir şey değildir.

Öncelikle 1917 Ekim Devrimi’nden kısa bir süre sonra ülke çapında kasıp kavurucu bir iç savaş yaşandı; milyonlarca Sovyet vatandaşı bu savaş sırasında hayatını kaybetti. Böyle bir savaşın içinden çıkmış bir askeri garnizonun 1917’den beri değişmediği söylenebilir mi? 1917 sonunda Alman birliklerinin ilerleyişinin Petrograd’ı tehdit etmesi nedeniyle hükümet, 1918 Mart’ında Moskova’ya taşındı; başkentin yer değiştirmesi sonrasında kritik önemini yitiren ve

sonrasında gelişen iç savaşta savaş alanı dışında kalan Kronştad garnizonundaki askerler de ülkenin çeşitli yerlerinde süren iç savaşın en kritik yerlerine sevk edildiler.

Kaldı ki Kronştad ayaklanmasının önderlerinden Petriçenko, **“Kronstadt garnizonunun ‘dörtte üçünün’ Ukrayna doğumlu olduğunu, bunlardan bazılarının Sovyet donanmasına girmeden önce, güneyde anti-Bolşevik güçlere hizmet ettiklerini”** (Avrich, s.94) belirtmektedir. Paul Avrich Kronştad’daki 1917’den 1921’e asker profilindeki değişime dair şunları söylemektedir: “İç Savaş sırasında Baltık donanmasında gerçekten de geniş çaplı bir değişim olduğuna ve çok sayıda eski bahriyelinin yerini, Rus köylülüğünün derinden hoşnutsuzluğunu taşıyan kırsal bölgelerden yeni tertiplerin aldığına kuşku yoktur. **Resmi rakamlara göre, 1917’de donanmanın önemli bir kısmını Petrograd bölgesinden endüstri işçileri oluştururken, 1921’e gelindiğinde denizcilerin dörtte üçten fazlasını köylü kökenli denizciler oluşturuyordu.”** (Avrich, s.90)

Bu noktada devrim sırasında ve sonrasında köylülükle-işçi sınıfı ve onun iktidarı arasındaki ilişki meselesine girmek gerekiyor. Rusya’da 1917 Ekim Devrimi yaşanabiliyorsa bu, şehirlerde işçi sınıfının kırsalda yoksul köylülüğün taleplerinin buluşması ve işçi sınıfı öncülüğünde diğer ezilen sınıfların birleştirilebilmesiyle mümkün olmuştur. Bunun bilincinde olan Bolşevikler, devrimden sonra büyük toprak sahiplerinin bıraktığı toprakları yoksul köylülüğe dağıtarak işçi sınıfı ile köylülük arasındaki bağları güçlendirerek onların desteğini kazanmıştır. Ancak kısa süre içinde başlayan iç savaş, Marksizmin

“kapitalistleri alaşağı et-küçük mülk sahiplerini kolektif üretim için ikna et” formülüne sadık kalınmasını engellemiş; savaşı sürdürmek için zor alımlarını, kolektif çiftlikleri gerektiren Savaş Komünizmi politikaları uygulamaya konulmuştur. Büyük toprak sahiplerinin geri dönüşü tehlikesi sürerken rejime göreceli olarak desteği süren köylülük, bu tehdit fiilen ortadan kalkınca küçük mülkiyetine bir tehdide dönüşen işçi iktidarına karşı dönmüştür. Lenin, bir defasında köylülerin kendilerine toprak dağıtan Bolşeviklerle bağımsız toprak mülkiyetine karşı olan (onları Savaş Komünizmi döneminde kolektif çiftliklere toplamaya çalışan) komünistlerin farklı olduğu düşündüğünü; Bolşevikleri severken komünistlerden hoşlanmadığını ifade etmişti. Dolayısıyla Kronştadlı askerlerin bir kısmının köylü kökeninin 1917’den 1921’e aynı kaldığını düşünülse bile köylülüğün Ekim Devrimi’ne karşı tutumu, küçük burjuva pozisyonları nedeniyle gerileşme ve düşmanlaşma yönüne kaydığı gerçeği kabul edilmelidir. Sırf Bolşeviklere, Marksizme, Lenin-Troçki’ye saldırmak için anti-komünist küçük burjuva damarından medet ummak, anarşistlerin yaptığı budur.

Kronştad Ayaklanması: Köylülerin Rejime İsyanının Sarsıcı İfadesi

Kronştad ayaklanmasının 1920 sonundan 1921 baharına kadar süren köylü ayaklanmaları dalgasının bir parçası olmasını savunmanın anlamı nedir? Kronştad ayaklanmasının niteliğini anlamak açısından bu argümanın doğruluğu kritiktir. Sonuçta insanlığın kurtuluşunun kapitalist düzenin ortadan kalkmasında olduğunu düşünüyorsak bunun yolu sadece kapitalistlerin alaşağı edilmesi olamaz. Küçük mülk sahipleri var olduğu sürece kapitalizmin tekrar geleceği meta ekonomisinin zemini olmaya devam edecektir. Dolayısıyla devrimci hedef herkesin kolektif üretimin parçası olması, yani işçileşmesini sağlamaktır; küçük üreticilerin varlıklarını devam ettirmeleri değil. Böylece kapitalizmin ekonomik zemini ortadan kalkacak, sınıflar yok olacak ve dolayısıyla bir baskı aygıtı olan devlete ihtiyaç kalmayacaktır: (Lenin) “Bizim amacımız sınıfları ortadan kaldırmaktır. İşçiler ve köylüler varlıklarını sürdürdükleri sürece

General Wrangel'in Beyaz güçlerinin saldırısını resmeden bir Sovyet afişi (Wrangel Geliyor - Proletarya, Silah Başına!)

sosyalizm gerçekleştirilmiş olmayacaktır." (Cliff, s.160)

Devrimden sonra küçük bir azınlığa tekabül eden kapitalistleri ve toprak sahiplerinin mülklerine el koymak kolaydır; ancak toplumun önemli bir parçasını oluşturan küçük mülk sahiplerini ikna etmek zorunda olduğunun bilinciyle dikkatli ve sabırlı davranmak gerekir. Bu, komünizme ulaşmak isteyen bir devrimci için bir gerçekliktir. Ancak küçük mülk sahiplerinin (köylüler ve küçük üretici) varlığını korumayı hedeflemek başka bir şeydir. Genelleşmiş meta ekonomisi olan kapitalizmin sızacağı küçük meta üretimi ve dolaşımı yanlış bu tavır gerici bir tutum olacaktır. Bu eğilim, Kronstadlı ayaklanmacıların 14 sayılı bültenlerinde -hem liderlerinin yazılarında hem de gönderilen okur mektuplarında- kendini sıklıkla göstermektedir.

7 nolu Kronstadt Izvestia'sında yer alan bir okur mektubunda yer alan "Biz, aldatıcı 'proletarya diktatörlüğü' sloganını bir kenara bırakacağız... Yaşasın işçi ve köylüler" adlı ifade yukarıda anlattığım söylemin bir yansımasıdır.

Bu bültenler köylülere yönelik zor alımlarını hedef alan ajitasyonlarla doludur. Örneğin 12 nolu bültende ise "Ezilenler, Ayaklanın!" adlı yazıda asker ailesinin son tavuğunun rejim tarafından alınmasından; en iyi toprakların komünal

çiftliklere dönüştürülüp köylü sırtına toprak sahibi gibi binilmesinden dem vurarak köylülüğün bireysel üretimi yanlış tutumunu göstermektedir.

13 nolu yayında ise "Komün Ne verdi" başlıklı yazıda şunlar söylenmektedir: "...insanlar 'komün'ün üretici emeği çöktüğünü ve sonunda tamamen yok ettiğini biliyorlar... Ayakkabı tamircileri, terziler, su taşıyıcıları ve diğerleri gibi daha önce küçük zanaatkar olarak çalışanlar işlerini bıraktılar; kimi oraya, kimi buraya gittiler. Onlar liman bekçileri, gözcüleri olarak işçilerin saflarına katıldılar." Aynı metinde yer alan "ev yaşamını yok etmek için yöneticilerimiz komünal yemekhaneleri açtılar" ifadesi aile kurumuna tutucu şekilde bağlı küçük burjuva anlayışını yansıtmaktadır.

14 nolu bültende de "Tırnak İçinde Sosyalizm" isimli metinde kolektif çiftliklerden bahsedip "Bolşevik sosyalizm altında köylülüğün özgür topraklarında özgür emeği yerine aldığı şey işte bu" diyerek küçük üreticiliği kalıcı kılmak istediklerini ortaya koymaktalar.

Beyazlarla İlişki

Kronstad ayaklanması konusunda Bolşeviklerin en çarpıcı argümanları bu ayaklanmanın karşı-devrimci Beyazlarla olan ilişkisine dairdi. Bu konuda önemli bilgilere, anarşist Gün Zileli'nin çevirdiği Kronstadt 1921 kitabının yazarı Paul

Avrich'in (s.103-29) o dönemde Rusya'da faaliyet gösteren karşı-devrimci illegal örgütlenme Rus Ulusal Merkezi'nin yazışmalarını aktarması yoluyla ulaşabiliyoruz. Bu yazışmalara göre, karşı-devrimci Rus Ulusal Merkezi'nin bir ajanı Ocak-Şubat 1921'de hazırladığı raporda Kronstad'da bahar aylarında bir ayaklanma çıkacağı ve isyancılar iktidarı alırlarsa donanmanın onları izleyeceğini öngörüsünü üstlerine bildirmektedir. Kronstad'daki duruma oldukça hakim olan raporun yazarı ayaklanmalara yardım amacıyla yiyecek teminin öneminden bahsedip bunun yollarını ortaya koymaktadır. Ayaklanmanın buzların eriyip müdahalenin daha zor olacağı bir zamanda başlamasının general Wrangel'in hareket geçmesi için de uygun olacağını belirten raporu yazan ajan, Sovyet rejimini ortadan kaldırmak için çok iyi bir üs olduğu belirttiği Kronstad ayaklanmacılarıyla aktif işbirliğine girişmenin önemine vurgu yapmaktadır. Avrich, bu işbirliğinin ayaklanma öncesinde kurulup kurulmadığı sorusuna şu şekilde cevap vermektedir: "**Acaba, isyana girişen bahriyelilerle gerçekten önceden kurulmuş bağlantılar var mıydı? 1921'in ilk haftalarında yazılmış olan Gizli Muhtıradan yazar, 'şu anda isyanın enerjik örgütleyicilerinden oluşan sıkı bağlara sahip bir grubun varlığından' söz etmekte ve 'Kronstadt'dan alınan'**

bu bilginin muhtemelen Merkez'e dost kaynaklardan geldiğini belirtmektedir. Sözde isyancıardan oluşan örgütlü bir grubun önceden ortaya çıkmış olması, denizciler arasındaki hoşnutsuzluk aylardır geliştiği için hiç de ihtimal dışı değildir, hatta çok muhtemeldir. Ve eğer varsa bir isyan örgütünün, Geçici İhtilalci Komitenin gelecekteki üyelerini barındırması da olanak dahilindedir. Petrichenko'nun daha ayaklanmanın ilk anlarından başlayarak hakim bir role sahip olması... onun isyan patlamadan önceki faaliyetleri hakkındaki spekülasyonları güçlendirmektedir... Bu durumda, Petrichenko ve arkadaşlarının Gizli Muhtıra'nın umutlarını bağladığı 'sıkı bağlara sahip grup'u oluşturmuş ve hatta Ocak ya da Şubat 1921'de Ulusal Merkez'in ajanlarıyla bağlantı kurmuş olmaları akla yakındır. İhtilalci Komite'nin - daha sonra inceleneceği gibi -, isyanın bastırılmasından ve komite üyelerinin bazıları Finlandiya'ya sığındıktan sonra Merkez'le bir anlaşma içine girdiği inkâr edilemeyecek kadar açıktır ve bunun eski ilişkinin devamı olması ihtimali yabana atılamaz." (Avrich, s.110-1)

Anarşist Ida Mett'in Kronstad 1921 kitabında, Petriçenko'nun Ocak 1926 tarihli bir yazısından yapılan alıntıda karşı devrimci faaliyetlerin örgütleyicilerinden olan Finlandiya Kızıl Haç'ından yardım aldıklarını Petriçenko da kabul etmektedir: "Bolşevikler yayınlarında bizi, Finlandiya Kızıl Haç'ından gelen yiyecek ve ilaçları kabul etmekle suçluyorlar. Doğrudur, bunda hatalı bir şey görmedik. GDK ve Delegeler Meclisi bunu kabul etmişti. Kızıl Haç'ı insani bir örgüt olarak değerlendirdik ve yardımın zararsız olduğunu düşündük. Kronstad'a gelen Kızıl Haç delegesi karargaha gözleri bağlı olarak getirildi. Ek toplantıda insani amaçlarla yapılan yardımı kabul ettiğimizi ama kendimizi onlara hiçbir şekilde borçlu hissetmediğimizi söyledik. Kronstad'da bir gözlemci bırakmak istediler, biz de kabul ettik." (Mett, s.93)

Kronstad ayaklanmasını yöneten Geçici Devrimci Komite'nin başkanı Petriçenko, ayaklanma devam ederken, karşı-devrimci general Wrangel'in Finlandiya'daki resmi görevlisi olarak çalışan David Grimm'e yardım için de başvurmuştur: "Kronstad'daki yiyecek stokları tükenmeye yüz tutmuştu, öyle ki, 13 Mart günü Petrichenko, Profesör Grimm'e telgraf çekmiş ve Finlandiya'yla diğer ülkelerin yardımını sağlaması konusunda ona yetki vermiştir." (Avrich, s.122) Bu yardım ve Beyazların organize ettiği daha birçok yardım girişimi,

ayaklanma yenilgiye uğramadan önce Kronstad'a ulaşamamıştır.

Ayaklanmanın önderliğini yapan Petriçenko ve arkadaşları ile Beyazlar arasında ayaklanmanın yenilgiye uğramasından sonra bir ortaklık da kurulmuştur. Finlandiya kaçan ayaklanmanın önde gelen isimlerinin, iç savaştan sonra Türkiye'de 80 bin askerlik karşı-devrimci ordusuyla tetikte bekleyen Beyaz general Wrangel ile girdiği ittifakın bilgisini Paul Avrîch'den almaktayız: "...isyân bastırıldıktan ve isyanın liderleri Finlandiya'ya kaçtıktan sonra Kronstadlılarla göçmenler arasında aktedilen bir çeşit anlaşmadan söz edilebilir. 1921 Mayıs'ında Fort Ino kampında bulunan Petrichenko ve sığınmacı arkadaşlarından bir çoğu General Wrangel'in ordusunda gönüllü olarak görev almaya karar verdiler. O ayın sonunda Wrangel'in Helsingfors'taki temsilcisi Profesör Grimm'e mektup yazarak, Bolşevikleri devirmek ve '1917 Şubat Devriminin kazanımlarını' yeniden tesis etmek üzere yürütülecek yeni bir kampanyaya güçlerini katmayı önerdiler." (Avrich, s.127)

Bolşeviksiz Sovyetler: Proleter Rejimin Tasfiyesi Demek

Kronstad ayaklanmacılarının yayınladığı bültene (Kronstadt Izvestia) baktığımızda başından beri komünistlere (Bolşeviklere) yönelik derin bir öfke ve nefret görülüyor. Kendilerini "Sovyet Rusya'nın komünist boyunduruğundan kurtulması mücadelesi" yürütenler olarak tanımlayan isyancılar, fiilen, "Bolşeviklerin olmadığı Sovyetler" istemini yükseltiyorlardı. Komünistlerin iktidarının 300 yıllık monarşi hükümdarlığını gölgede bıraktığını söyleyecek kadar ileri giden Kronstad ayaklanmacılarının ana hedeflerinin Bolşevik yönetimden kurtulmak olduğu tartışma götürmezdir. Peki bu neye tekabül ediyordu? Kronstad'ın talepleri içinde Rusya'da örgütlü sosyalist partilerin tutuklu üyelerinin serbest bırakılması ve sovyet seçimlerine katılmaları vardı. Ancak bahsi geçen partiler neden yasaklıydı, neden bazı üyeleri tutuklanmıştı?

1921'de siyasi yasaklı

olan Sosyalist Devrimcilerin (SR) ana gövdesi, Ekim devriminden hemen sonra karşı-devrim cephesine geçmiş; Troçki ve Lenin'e suikast düzenlemiş; iç savaşta Kızıl Ordu'ya karşı savaşmıştı: "1917'den önce devrimci, Şubat ve Ekim arasında muhafazakar, Sovyet rejiminin ilk günlerinden itibaren karşı-devrimciydi. S.R. Partisi Merkez Komitesi çoğunluğu, 26 Ekim 1917'de çabalarını bundan böyle Bolşeviklere karşı silahlı eyleme geçmekte yoğunlaştırmayı kararlaştırdı. Alındığı sırada gizli tutulan bu karar kamuoyuna, Aralık 1917'de Petrograd'da açık olarak yapılan S.R. Partisi 4. Kongresi'nde duyuruldu." (Liebmann, s.55) "S.R.ler karşı-devrimci kampta iç savaş başlatan öncülerdi. Kasım 1917'de kurmuş oldukları askeri komisyon Lenin'le Troçki'nin kaçırılmasını planlamış, bunun hazırlıklarını bir grup subaya emanet etmişti." (Liebmann, s.56) Sosyalist Devrimcilerin devrimcilikle alakası daha Şubat-Ekim 1917 arasındaki dönemde kalmamıştı: "Jacques Sadoul, o yılın (1918) Nisan ayında Moskova'dan gönderilen bir mektupta, S.R. Liderleriyle yaptığı görüşmelerden çıkardığı sonucu şu sözlerle özetlemişti: 'Şimdiye değin açık biçimde kabullenmeseler bile, içlerinden birçoğu, özel sohbetlerde, monarşinin restorasyonu gerekliliğini itiraf ediyorlar.'" (Liebmann, s.57) Sosyalist Devrimcilerin siyasi çalışmalarının önünün açılmasının, sovyet seçimlerine katılmaları

aleni şekilde karşı-devrimci propaganda ve faaliyetlerin serbestleşmesinden, proleter iktidarının kendini arkadan hançerlemesi için karşı-devrimci güçlere alan açmasından başka bir anlamı yoktu.

Rusya'da solun diğer önemli bir parçası olan Menşevikler ise doğrudan karşı-devrimci güçlerle ittifak kurmamış, Ekim devriminden sonra Bolşeviklerin yönetimine karşı çeşitli sabotajlar, etkili olduğu sendikalar aracılığıyla grevler yoluyla engellemelerin ötesine geçmemişti. 1921 yılında faaliyetlerini devam ettiren Menşevikler, açıkça karşı-devrimci faaliyetlerin odağı olmasa da Ekim devrimine en çok karşı çıkan güçlerden biriydi. Rusya'da burjuva Kadetler öncülüğünde bir burjuva devrim gerektiğini ideolojik olarak savunan Menşevikler, Şubat-Ekim 1917 arasında Kadetlerin hükümetinde yer almış, burjuva düzenin sürmesinden yana tavır almıştı.

Kıscası Rusya'daki sosyalist partilerden Sosyalist Devrimcilerin çok büyük bölümü karşı-devrim cephesine doğrudan geçmiş; Menşevikler ise kapitalistleri alaşağı edecek bir proleter devrime karşı çıkıp iktidarın burjuvaziye teslim edilmesi gerektiğini savunarak ipler eline geçtiğinde oynacağı rolün fiilen karşı-devrimciliğe tekabül edeceğini daha Şubat 1917'den sonra göstermişti. İşçi iktidarının (Sovyet rejiminin) kurulmasını isteyen, bir devrimci ayaklanma ile bunu yaşama geçirilmesine öncülük eden tek devrimci güç Bolşeviklerin sovyetlerin yönetiminden uzaklaşmasının devrimin boynunu kendi rızasıyla eski egemen sınıfların satırının altına uzatmasından başka bir anlamı yoktu.

NEP: Köylü Brest-Litovsk'u

1921'in başlarında patlak veren köylü isyanlarının üzerine Kronştad ayaklanması Bolşeviklerin durumun yakıcılığını anlamalarını sağladı. Köylülere ödün vermeden, onların serbest ticaretinin önünü açmadan Sovyet iktidarının dayanma şansı yoktu. "...diğer ülkelerde devrim gerçekleşene kadar, sosyalist devrimi, ancak köylülerle varılan bir uzlaşma koruyabilir." diyen Lenin ve Bolşevikler, -ürün üzerinden vergi ödenmesi ve kar oranının sınırlandırılması koşuluyla- köylülere ürünlerini pazarda satış hakkı tanıyan NEP (Yeni Ekonomik Politika) programını yaşama geçirme kararı aldılar. Rejimin geleceği açısından tehlikeli bir gidişin kapısını aralayan NEP, köylü Brest-Litovsk'u olarak görülüyordu. Herkes, proleter iktidarın geriye doğru bir adım attığının bilincindeydi ancak rejimin köylü isyanlarıyla yıkılması istenmiyorsa başka çıkar yol yoktu.

Sonuç

Kronştad üzerine şimdiye kadar söyledikimizi özetleyerek yazıyı tamamlarsak... Kronştad ayaklanması, 1920 sonunda 1921 baharına kadar Rusya çapında etkili olan köylü ayaklanma dalgasının bir parçasıydı. İç savaşta ayakta kalabilmek için uygulanan Savaş Komünizmi'nin yiyecek zor alımlarına karşı ayağa kalkan köylülüğün serbest şekilde küçük üretimine ve ürünlerinin ticaretine devam etme isteği bu ayaklanmaların yakıtı olmuştu. 1921 yılında serbest piyasaya müthiş ödümler veren NEP programının uygulanmaya başlamasıyla bu ayaklanmaların durulması da bunun bir göstergesiydi.

Kronştad ayaklanmacılarının liderlerinin Beyazlarla (ayaklanma öncesi ve/veya sonrası) ilişkileri vardı. Ayaklanmayı yöneten komitenin başkanı Petriçenko, askerden terhis edilip memleketine gittiğinde Beyazlara katılmak istemiş; bir dönem Bolşeviklerin içinde yer aldığı için bu talebi reddedilmişti (Avrich, s.95). Ayaklanmanın başındakilerin ruh hali başlarken dahi işte böyleydi. Ki ayaklanma sırasında sağlanan gıda desteğini ve ayaklanmanın yenilgisinden sonra Finlandiya'da Beyazlarla kurulan ittifakı zaten anlattık.

Beyazlar, Petrograd'ın dibindeki Kronştad'da Bolşevik rejime karşı başarılı bir isyanın karşı-devrim için çok önemli bir üs olduğunun bilincıyla ayaklanmaya ellerinden geldiğince yardımda bulunmaya çalışmışlardı. Bolşevikler de tehlikenin farkındaydı ve ona uygun şekilde müdahale etme şansını kaybetmeden önce çok sayıda kayıp vermeyi de göze alarak harekete geçtiler. Köylülerle-işçi sınıfı ve onun iktidarı arasında ilişkinin geldiği bu durumu üzüntüyle karşılayan Bolşevikler açısından köylülüğün isyanına tercüman olan Kronştad ayaklanmasının bastırılması trajik bir gereklilikti.

Yazıyı bitirirken Kronştad'ı kendi Kerbelâ'ları haline getiren anarşistlere bir tavsiyede bulunalım: sırf Bolşevizmle hesaplaşmak için, örgütsel-ideolojik bir bağınızın bulunmadığı, anti-semitik bir ruh haliyle hareket eden, çıkış noktası küçük burjuva özel mülkiyet hakları olan ve anarşistlerin kendi kitaplarında da kabul ettiği üzere Beyazlarla çeşitli ilişkiler kurmuş böyle bir ayaklanmayı kendi destanınız yaparken dikkatli olun.

Kaynakça

- Marcel Liebman (1992) **Lenin Döneminde Leninizm-II**, Belge: İstanbul.
- Paul Avrich (2006) **Kronstadt 1921**, Versus: İstanbul.
- Ida Mett (1998) **Kronştad 1921**, Kaos: İstanbul.
- Tony Cliff (1996) **Lenin 3**, Z: İstanbul.
- V.İ. Lenin (2010) **Sosyalizme Geçiş Döneminde Ekonomi**, Agora: İstanbul.
- Kronstadt Izvestia'nın 3-16 Mart tarihleri arasındaki 14 sayısı, <https://www.marxists.org/history/ussr/events/kronstadt/izvestia/>

Köylülerle-işçi sınıfı ve onun iktidarı arasında ilişkinin geldiği bu durumu üzüntüyle karşılayan Bolşevikler açısından köylülüğün isyanına tercüman olan Kronştad ayaklanmasının bastırılması trajik bir gereklilikti.

Bu yönelim sadece Star Wars'a özgü değil, başka birçok yapım için geçerli. Yüzüklerin Efendisi, Hobbit, Matrix, Harry Potter gibi daha birçok proje benzeri ticari kaygılarla kimi zaman ilk filmlerinin etkilerini de azaltacak yapımlarla beyaz perdeye taşındılar.

Star Wars serisinin 1999'da yayınlanmaya başlanan ikinci serisi ise ilk serinin aksine daha geniş çaplı bir pazarlama ağını beraberinde getirdi. İlk filmleri izleyenlerin çocuklarının artık hedef kitle olduğu bu seri sadece film olarak kalmadı, Uğur Vardan'ın deyişiyle "tişörttü, posterdi, oyuncaktı, hediyeelik eşyadı, bilgisayar oyunuydu, oydu buydu derken" yan ürünleriyle de kendisine uluslararası bir pazarlama ağı yarattı.

Durum öyle bir hale geldi ki, artık Star Wars temalı ürünlerden kaçış mümkün değil. Alacaksınız kardeşim!

New York Üniversitesi'nden pazarlama profesörü Jim Joseph, Star Wars için "Bu ürün satışıyla birlikte şimdiki kadar gördüğüm en yaygın film tanıtımı." yorumunu yaparken, asıl olarak yeni bir kuşağın bu seriyle büyüdüğüne ve kendisine yaşam stili olarak filmin getirdiği kültürü benimsediğine dikkat çekiyor. Bir taşla iki kuş. Bu başarı Star Wars'ukarlı bir yatırım olmanın yanında kültürel bir fenomen haline de kısa yoldan getiriyor.

Serinin ilk üç filminde C3PO'yu canlandıran İngiliz aktör Anthony Daniels Star Wars'un kültürel bir fenomen haline gelme sürecinin sinemasal bağlamını şöyle açıklıyor: "Star Wars yalnızca film değil, kültürel bir fenomen. 70'li yıllarda Lucas kahramanlarla zorbalanın, iyi ve kötülerin olduğu eşsiz bir efsane yarattı. Bunlar, Star Wars'tan önceki filmlerde de vardı. Ancak o, var olan malzemelerden yeni bir şey ortaya çıkardı. Lucas'tan önceki bilim kurgu filmlerindeki her şey steril, 'lateks'ti. Lucas, bilim kurguya biraz kir ve toz ekledi. Böylece her şey canlanmaya başladı, Lucas o dünyayı gerçek kıldı."

Bir Tüketim Nesnesi Olarak Popüler Kültür

Hollywood'u kültürün bir meta olarak dolaşıma sokulduğu bacasız bir endüstri olarak tanımlamak mümkün ve Star Wars'un ne kadar karlı bir yatırım olduğu ortada. Bunun da ötesinde Star Wars'un ideolojik arka planında yatan mistik kalıplar, iyi-kötü savaşı ideolojisiz, amaçsız modern insanı kolayca sarmalayabiliyor. Bir yanda popüler kültürün olmazsa olmazı eğlence, diğer yanda kendini bir alt kültürün parçası olarak hissetmenin verdiği güven duygusu kitleleri popüler kültürün taşıyıcı özneleri konumuna getirirken; aslında giderek edilgenleşen ve oradan oraya sürülen kalabalıklar ortaya çıkıyor.

Günümüz insanı yoğun kalabalıkların basıncı altında bu çarka dahil olma çekimini hissediyor. Diğer bir anlamda geniş yığınlar burjuva ideolojisinin birer taşıyıcıları haline geliyor. Marksist bakış açısıyla popüler kültür aracılığıyla taşınan burjuva ideolojisi insanlara kendi sosyal konumlarını unutturarak, uyuşturan bir etkiye sahiptir. Çoğu zaman bugün yaşadığımız birçok çelişkiyi normalleştiren ve içinde yaşadığımız toplumun doğasından ayrılmaz olduğu izlenimi popüler kültürle birlikte daha da yerleşik hale gelmektedir. Egemen sınıfların bütün kitle iletişim araçları bu yönde sürekli devinim halindedir. Ancak bir sanatsal üretim de sırf popüler olduğu için yalnızca burjuva fikirlere hizmet etmez. Burada, hakim piyasa endüstrisi ürünlerini temel olarak tartışıyoruz.

Sosyal medyanın artık diğer bütün iletişim araçlarını sürklase ederek kitlelerin dünyayla somut bağlar kurduğu en geniş arena olduğunu düşünürsek Star Wars çılgınlığının bu denli yaygınlaşmasına şaşırılmaması gerekir. Özellikle yaşı eski seriler için yetmeyen genç kuşakların asıl hedef kitlesi haline geldiği ve sanki bu furyaya katılmazlarsa toplumdan dışlanacaklarmış gibi hareket ettiklerini gözlemlemek mümkün. Örneğin serinin 2005'te çekilen altıncı filmi bu denli yaygın bir izleyici kitlesi ve popülerite yakalayamamıştı. Çünkü sosyal medya denilen olgu hayatımıza tam anlamıyla girmemiş ve televizyon, gazete gibi geleneksel iletişim araçları tahtını kaptırmamıştı. Diğer insanların ne yaptığından, ne düşündüğünden günümüzdeki kadar dakikası dakikasına haberdar değildik. Şimdi ise kitlelerin ne düşündüğü, ne yaptığı, ne tükettiği anlık olarak karşımızda duruyor.

Sonsöz

Jack London'ın romanında Martin Eden, beğenileri hakkında şöyle söylüyordu: "Ben, benim ve kendi beğenilerimi insanların bağlaşıklık yargılarına tabi kılmayacağım. İnsanların çoğunluğu bir şeyden hoşlanıyor ya da hoşlandığına inandırılıyor diye, benim de o şeyden hoşlanıyor taklidi yapmam için dünyada hiçbir neden yok."

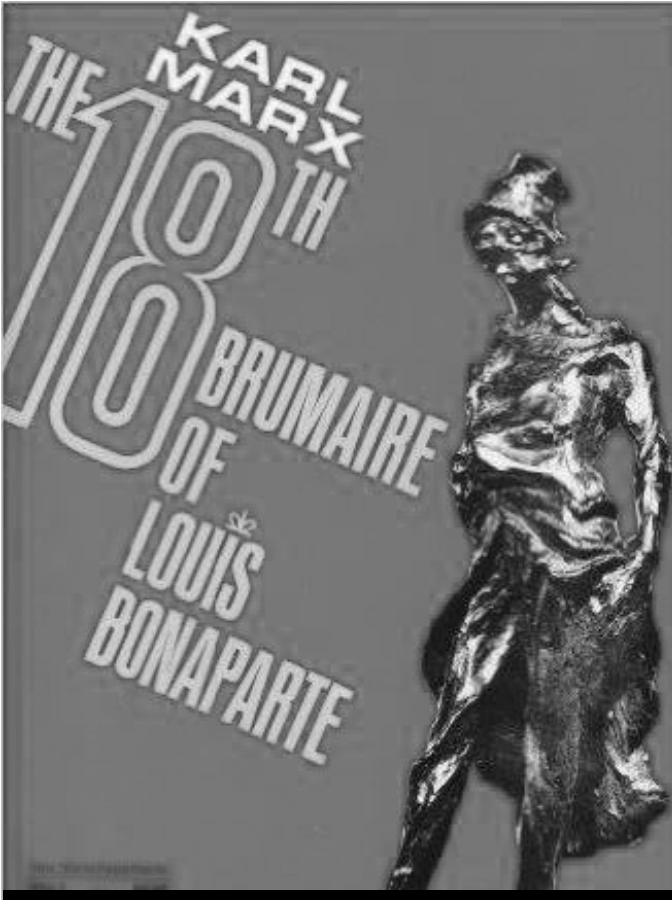
Günümüz insanının çelişkisi burada. Yaratıcılığın, sanatsal estetiğin tamamen metalaştırıldığı ve beğeni seviyesinin giderek düştüğü/düşürüldüğü bir kültürel ortamda piyasanın insana bir sinema filmi kadar sanattan ziyade başka her şeyi satabilir hale gelmesinin başka bir izahı yok. Birilerinin gücün aslında hiç de yanımızda olmadığını hatırlatması gerekiyor.

18 Brumaire Bize Ne Anlatıyor?

Emre Güntekin

Nabi Avcı geçtiğimiz günlerde üniversitelerde yaşanan saldırılar sonrasında gençlere seslenerek Karl Marks'ın Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire okumalarını tavsiye etti. Avcı konuşmasında "ODTÜ bir markadır. Ancak şiddet markası değildir. Akademik hüviyetiyle bir markadır. Sadece ODTÜ değil Hacettepe ve Ankara Üniversitesi'nde olay çıkarmaya çalışan öğrenciler biraz okusunlar. Karl Marks'ın Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire'ini okusunlar" derken; özellikle Erdoğan'ın başkanlık konusunda son dönemdeki ısrarı ve iktidar üzerinde kurduğu baskı düşünüldüğünde Türkiye'de siyasal rejimin geçirdiği dönüşümü Marks'ın eseri üzerinden tartışmak gereklilik kazanmaktadır. Keşke Milli Eğitim Bakanı Avcı Marks'ın Louis Bonaparte ve 18 Brumaire eserini okullarda okutulması zorunlu kitaplar haline getirse de gençlerimiz olaylara karışmaktan uzak dursalar!

Marks bu ünlü eserinde III. Napolyon'un gerçekleştirdiği darbeyi, amcası Napolyon Bonapart'ın daha önceden gerçekleştirdiği darbeye kıyaslar ve daha sonra popüler olacak şu cümleyi yazar: "Hegel, bir yerde, şöyle bir gözlemlerde bulunur: bütün tarihsel büyük olaylar ve kişiler, hemen hemen iki kez yinelenir. Hegel eklemeyi unutmuş: ilkinde trajedi, ikincisinde komedi olarak."

İşin şakası bir tarafa durum öyle bir noktadaki Louis Bonaparte benzetmesinin bile Erdoğan konusunda hafif kaldığı gözlemlenebilmektedir. Kendisi de zaten başkanlık konusunda Hitler Almanya'sını kendisine örnek olarak göstermişti. Hitler'in sonu malum. Tarihin yeni Hitlerler yaratmayacağını, özellikle günümüz koşullarında, hiçbir garantisi yok. Ama Marks eserinin girişinde tarihteki tekerrürlerle ilgili dahiyane bir öngöründe bulunuyordu: "Hegel, bir yerde, şöyle bir gözlemlerde bulunur: bütün tarihsel büyük olaylar ve kişiler, hemen hemen iki kez yinelenir. Hegel eklemeyi unutmuş: ilkinde trajedi, ikincisinde komedi olarak."

Fransız Devrimi'nin çalkantılı yıllarının ardından Napolyon Bonaparte 9-10 Kasım 1799'da darbeye iktidara el koyar. Napolyon hem askeri dehası ile hem de eski rejimin tasfiyesini kalıcılaştırması nedeniyle döneminin önemli siyasi ve askeri figürlerinden biri haline gelmiş; ancak sonraki dönemde dizginleyemediği hırsı imparatorluğunun çöküşüne yol

açmıştı. Yeğeni Louis Bonaparte'ın ideali ise amcası gibi güçlü ve tarihe yön verebilen bir imparator olabilmektir. Tarih ona istediği fırsatın kapılarını 1848 Devrimi'nin ardından açtı. Devrimin yenilgisi ile Fransa ve Avrupa'da işçi sınıfının geri çekilişi, onun yükselmesine imkân tanıyan koşulları yarattı. Fransa'daki tutucu köylülüğün de desteğini arkasına alarak Aralık 1848'de cumhurbaşkanı seçildi. Fransız Anayasasının cumhurbaşkanlığı süresini 4 yıla kısıtlaması nedeniyle anayasa değişikliği istedi ancak bunu gerçekleştiremedi. Burjuva parlamenter sistem tıkanmıştı. Öte yandan 1848'de ayağa kalkan işçi sınıfının devrimci atılımı geçen üç yılda iyiden iyiye geri çekilmişti. 2 Aralık 1852'de darbe yaparak hem iktidarı eline aldı hem de istediği imparatorluk ünvanına kavuştu.

Bu tarihsel dönem Marks'a burjuvazinin iktidar biçimlerini ve sınıflar mücadelesinin rejimin şekillenişindeki önemini incelemesi açısından zengin bir laboratuvar işlemi gördü. Fransız proletaryası 19. yüzyıl boyunca savaşmış, ancak kimi zaman güvenilen cumhuriyetçi burjuvazinin ihaneti kimi zaman da pusulasızlık nedeniyle zafere ulaşamamıştı. Yenilgi psikolojisi sonraki kuşakların üzerine ağır bir şekilde çökmüştü. Marks eserinde yeni kuşaklar üzerinde oluşan psikolojiyi şöyle açıklamıştı: "Bütün ölmüş kuşakların geleneği, büyük bir ağırlıkla yaşayanların beyinleri üzerine çöker. Ve tam kendilerini ve şeyleri devrimciyleştirmeye, yepyeni bir şey yaratmaya başlamış gibiyken bile, özellikle böyle devrimci kriz dönemlerinde, aceleyle ve endişeyle geçmişin ruhlarını yardıma çağırır, dünya tarihinin bu yeni sahnesini bu saygın görüntünün arkasına gizleyerek sunmak için, bu ruhların isimlerini, sloganlarını, kostümlerini alırlar..."

Devrimci proletarya, geçmişin deneyimlerini özellikle 1848 Devrimleri sürecinde sıkça örnek aldı. Cumhuriyetçilere şüpheyle yaklaştı, çünkü 1830'lardaki ihanet hala hafızalardaydı. Silahlarını ne monarşiye ne de cumhuriyetçilere teslim etmeyi reddettiler. Zaten çökmüş olan imparatorluk, proletaryanın ufak bir yumruğuyla alaşağı edilebildi. Şubat'tan Haziran'a kadar her şey tam da istedikleri gibi ilerledi. Marks'ın deyişiyle "Şubat Devrimi, eski toplumu gafil avlayarak başarılan ani bir darbe oldu, ve halk, mutlu ani darbeyi, yeni bir çağ açan tarihsel bir olay saymıştı. 2 Aralık günü, Şubat Devrimi, bir düzenbazın hokkabazlığıyla yok edildi, ve devrilen sanki monarşi değil, yüzyıllık bir savaşım pahasına krallıktan koparılıp alınan liberal ödünlerdi." Yine Marks'ın deyişiyle kolay kazanılan kolay yitirilmiştir.

Louis Napolyon uzun dönemdir barikat savaşlarından, devrimlerin yenilgisinden ve sonu gelmez düzensizlikten bunalan kitleler için müesses nizamı kuracak, beklentileri karşılayacak bir despot olarak öne çıkmıştı. Halkın arasına karışıyor, dertlerini dinliyor, yardım ediyor ve gerektiğinde elinde tuttuğu devlet aygıtını kullanarak baskıyı hissettiriyordu. Kısacası hem koruyan kollayan hem de yeri geldiğinde sopayı elinde sallayan bir "baba" rolüne uygun hareket ediyordu. Halka "makul ölçüde özgürlük" vaadinde bulunuyordu. Yıllardır "ayaktakımının" kendisine yönelttiği tehditten bunalan Fransız burjuvazisi için de Louis Napolyon biçilmiş kaffandı.

Öte taraftan köylülüğü kendisine bağlayacak tarımsal reformlar gerçekleştiriyor ve karşı karşıya olduğu toplumsal unsurların ihtiyaçlarını kendi iktidarını tehlikeye atmadığı müddetçe dikkate alıyordu. Egemen sınıflar arasında bölünmüşlüğü kullanarak, kendisine alternatifler yaratılmasının önünü tıkayan pragmatist bir politika izliyordu. Orta sınıfların desteğini ise sosyalizm tehlikesini kullanarak elde ediyordu.

Marks 18. ve 19. yüzyılda burjuva devrimlerinin hızla başarıdan başarıya atıldığını, fakat devrimlerin başarılarının kısa süreli olduğundan bahseder. İngiltere, Amerika ve Fransa gibi örneklerde devrimin yarattığı karmaşa on yıllarca süren huzursuzluk dönemlerini tetiklerken, ne burjuvazi ne de proletarya kazanımlarını kalıcılaştırabilecek güce erişebilmiştir. Modern kapitalizme has cumhuriyetçilik, bu zayıflıktan ötürü eski toplumsal güçlerin hala tarih sahnesinde var olduğu makyajlanmış bir monarşi olarak hüküm sürüyordu.

19. yüzyıl Fransa'sa Bonapartizm kavramının ortaya çıkması için gerekli bütün zemine sahipti. Bir türlü kalıcı zafere erişemeyen devrimci hareketler, huzursuzluk, kaos... İşçi sınıfının siyasal bilinci kalıcı bir işçi iktidarını oluşturabilmek için çok erken bir safhadaydı. Fransız sosyalizmi ya Blanqui gibi ütopyacı – komplocu hareketlerin ya da devrimin ardından iktidarın gerekliliğini tümünden reddeden Proudhon'un anarşizminin etkisi altındaydı. Burjuvazi ise "sosyal varlığını kurtarmak için kendi siyasal varlığını" feda etmeye oldukça yatkındı. III. Napolyon bu kısır döngünün arasında, başkentte savaşanların tarihsel ideallerinden habersiz ve umursamaz taşranın tutuculuğunu da arkasına alarak iktidara yükselmişti. Bu durum Marks'ı zorunlu olarak bu yeni iktidar biçimi üzerinde düşünmeye itti.

Hazır Nabi Avcı'da konuyu gündeme getirmişken günümüzde Erdoğan

Şan-şöhret peşindeki dar görüşlü Louis Bonaparte'ın Prusya'ya açtığı savaş felaketle sonuçlanmış, bu yıkıntının üzerinden Paris Komünü yükselmişti.

İktidarının da söylemsel olarak böyle bir tarzı olduğunu belirtmek gerekiyor: "Geçmişte Cumhuriyet adına millet tarz ve hatta taciz edilmiştir. Kılık-kıyafetiyle, diliyle, inancıyla, kültürüyle ve müziğiyle tanımladıkları bir 'makbul vatandaş' modeli dışında milleti yok saydılar, 'cumhur' kabul etmediler. Biz, insanımızı istiskal eden bu tür dayatmalara son verdik. Yarınki Cumhuriyet Bayramı törenlerimizde milletimizin bin yıllık değerlerini, kazanımlarını sembolize edecek yepyeni bir anlayış ortaya konulacaktır. Bir yanda farklı, valsli, şampanyalı Cumhuriyet Bayramı kutlamaları yapılırken, kapının hemen dışında, ayağına giyecek ayakkabı, sırtına ceket bulamayan, yarı aç – yarı tok hayatını sürdürmeye çalışan bir millet, şaşkınlıkla bu manzarayı seyretmektedir." Cumhuriyet bayramı kutlamalarında kullandığı bu sözler Erdoğan'ın da benzeri şekilde toplumun muhafazakâr, tutucu, taşralı unsurlarını gerçek müttefik olarak gördüğünü gösteriyor. Erdoğan, 2002 yılında iktidara gelen AKP ile birlikte girdiği neredeyse bütün seçimlerden zaferle çıkarken; desteği güçlü bulunduğu her dönemde iktidarını sertleştirmekten kaçınmadı. 7 Haziran'da iktidarı tehlikeye düştüğü anda kaos kartını kullanarak peşinden ayrılan kitleleri yeniden arkasına toparladı ve iktidarını güçlendirmeyi başardı. 1 Kasım'ın ardından ise baskının dozu daha da sertleşti. Can Dündar ve Erdem Gül Erdoğan'ın Suriye'deki kirli işlerini ifşa ettikleri için içeri atılırken, Kürdistan sokaklarında açık bir katliam politikası izlenmeye başlandı. Suriye'de ise Rusya uçağı düşürülerek savaş politikalarına hız kazandırıldı.

Erdoğan bütün bu politikaları uygularken birçok sefer arkasında sağlam durduğunu bildiği oy deposuna güvenerek yerli ve uluslararası sermaye ile de çalışmaktan kaçınmadı. Ama Bonapartizm'de de

Erdoğan'ın iktidarında da özgün olan noktalardan biri budur: Onlar burjuvaziye uzlaşmaz görünürken bile sermayeye hizmet etmeye devam ederler.

Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığına seçilmesiyle birlikte özellikle devlet aygıtı da giderek Erdoğan'ın otoriterleşmesine ve tek bir kişinin iradesine daha fazla bağımlı hale geldi. Başkanlık sistemine geçiş yapılamamış olsa bile Türkiye şu an fiilen bir başkanlık sistemiyle yönetiliyor. İç ve dış politikada da bunun etkileri gözlemlenebiliyor. Geçmişe sıklıkla yapılan vurgular ve oradan devşirilen motivasyon; iç politikada milliyetçi ve İslami yönelim yakın dönemde rejimin evrilebileceği biçimin üzerinde duracağı sac ayakları olacaktır.

Tekrar Fransa'ya dönecek olursak Marks 1848 Haziran'ında yaşanan yenilginin burjuva cumhuriyetinin diğer sınıflar üzerindeki mutlak zorbalığı başlatacağını belirtmişti. Nitekim söylediği gerçekleşti. Egemen sınıflar "mülkiyet, aile, din, düzen" sloganı altında yeni rejimi istedikleri şekilde inşa etmişlerdi. Toplumun alt katmanlarından gelen en ufak bir demokrasi istemi bile topluma yönelik bir saldırı olarak görülüp ezilmeye başlanmıştı. Tıpkı bugünün Türkiye'sinde olduğu gibi.

Louis Napolyon hem döneminin Avrupalı monarkları arasında hem de Fransız sosyalistleri tarafından alaya alınan bir figürdü. Fakat "Fransa'daki sınıf mücadelesinin, garip ve vasat bir adamın kahraman rolü oynamasını mümkün kılan koşulları ve ilişkileri" sayesinde çapını aşan bir tarihsel rolü yerine getirmek zorunda kaldı. Marks ayrıca şunu ekler: "...bir ulusun... karşılıklarına çıkan ilk serüvencinin kendilerini işgal edebildiği zaaf anı bağışlanır birşey değildir. Şeyleri bu biçimiyle sunmak sorunu çözmez, ancak başka bir biçimde ifade etmiş olur.

36 milyonluk bir ulusun nasıl olup da üç dolandırıcı tarafından gafil avlandığı ve direnç göstermeden tutsak alındığı, açıklanması gereken birşey olarak kalır." Günümüz Türkiye'si de sosyologlar için zengin bir araştırma alanı sunmaktadır. Bugüne kadar ortaya dökülen olanca yolsuzluğa, katliamlara, savaş kışkırtıcılığına rağmen AKP'nin arkasındaki destek tarihin ancak özel dönemlerinde ortaya çıkabilecek karakterde bir iktidarla yüz yüze olduğumuzu ortaya koyuyor. Böyle dönemlerde her türlü ekonomik ve siyasi beklentinin, talebinin yerini lidere, katı milliyetçi, dini vs. ideolojiye bağlılık alırken; Erdoğan gibi tarihte birçok örneğini görebileceğimiz sıradan figürler "halkın babası" olarak ortaya çıkarlar. Lidere biat etmek konusunda Türkiye örneği geçmişte de düşünürlerin radarına girerken, Macchiavelli Prens adlı yapıtında "Türkleri kolay kolay liderleri aleyhine ayartamazsınız. Ama bir kez ayartırsanız bu kez bağılıklarını sizin otoritenize bağılılık şeklinde göstereceklerdir." sözleriyle dile getirmişti. İslamlaşmanın toplumun her alanına sirayet etmesi de bu bağılılığı kolaylaştırmaktadır. Eğitimden başlayarak her alana yansıyan bu eğilim sadece günümüzdeki değil, gelecek kuşakları da ideolojik olarak karantinaya alma amacı taşımaktadır.

"Küçük Napolyon" iktidarı döneminde kendi etrafındaki insanları zengin ediyor, Paris gibi büyük kentleri baştan aşağı yeniden yaratıyor, amca Napolyon gibi imparatorluğu eski şaşaalı günlerine döndürmek için saldırgan bir dış politika izliyordu. Ama tarih sonraki birçok diktatör gibi onu da cezalandırmaktan çekinmedi. 1870 yılında Prusya ile girdiği savaş onun çöküşüne; Fransa'da Paris Komünüyle sonuçlanacak şanlı bir tarihin yükselişine yol açtı. Bugünün "Napolyon"ları için kissadan hisse. Bizden söylemesi.

Zonguldak Maden İşçilerinin Büyük Ankara Yürüyüşü (4-8 Ocak 1991)

Erol Soğancı

Tes-İş Sendikası Yatağan Şube Başkanı (1987-2006)

Türkiye işçi sınıfı mücadelesinde çok farklı yeri olduğu kabul edilen Genel Maden-İş Sendikası'na bağlı maden işçilerinin 30 Kasım 1990'da başlayan, Bakanlar Kurulu kararı ile 25 Ocak 1991'de sona eren grevi ve bu süreçteki 4 Ocak'ta başlayıp 8 Ocak'ta sona eren "Zonguldak-Ankara Büyük Madenci Yürüyüşü"nü 25. yıldönümünde yazıyoruz.

12 Eylül 1980'le birlikte toplumsal mücadele güçlerinin topyekûn imha edildiği, emekçiler açısından sınıf mücadelesinin dibe vurduğu, sendikaların kapatıldığı ya da işlevsiz hale getirildiği, işçi sınıfının mücadele araçlarının ortadan kaldırıldığı bir dönem yaşandı.

Düşük ücretler nedeniyle işler acısı halde bulunan işçiler; genellikle asgari ücret alıyordu. Özellikle kamu işçilerinin durumu çok kötüydü. 1987'de işçilerin hoşnutsuzlukları giderek artmaktaydı. Bu durum sendikaları tedirgin etmeye başladı. Sendikalar işçilerin tepkisini azaltmak ve artan hoşnutsuzluğu gidermek, işçilerin "gazını" almak amacıyla "yemek boykotları" ile eylemlilik süreci başlamış olsa da etkili bir durum oluşmamıştır.

Yine 1989 yılı Toplu İş Sözleşmesi (TİS) döneminde işçilerin ekonomik koşullarının çok kötü olması nedeniyle **Bahar Eylemleri** olarak tarihe geçecek "yemek boykotu", "viziteye çıkma", "sakal bırakma", "servis araçlarına binmeme", **dar çerçeveli "açlık grevi"** Türkiye'nin tamamını kapsayan sarsıcı etkilere neden olmuştur. Yeni liberal politikaları Türkiye'de de uygulamaya girişen sermayenin ezerek sindirdiği işçi sınıfı tekrar harekete geçmiş ve sınıf hareketi tekrar uyanmaya başlamıştı.

1989 Bahar Eylemleri sonrasında kamu işçileri çok yüksek

kazanımlar elde etmiştir. İşçi sınıfının uzun bir aradan sonra güven ve moral aldığı süreçtir. Bahar eylemleri sistem içerisinde kabul edilebilecek meşru eylemlerdi. Devlet, zor kullanarak bastıramadı.

Başka işyerlerinde oldu mu bilmiyorum ama Tes-İş Sendikası genel merkezinin şiddetle karşı çıktığı Yatağan termik santralinden Yatağan'a yaklaşık 5 km.lik "servis araçlarına binmeme" eylemini gerçekleştirmiştik. 24 Nisan 1989'da 1000 işçinin katıldığı eylem, yürüyüş ve mitinge dönüşerek kesintisiz 25 yıl sürecek olan ve Türkiye işçi sınıfı mücadelesinde saygın yerini alacak "Yatağan Direnişi"nin habercisi olacaktı. Sonrasında başta Tes-İş Sendikası Yatağan Şubesi yöneticileri olmak üzere polisin tespit edebildiği 600'e yakın arkadaşımızın ifadeleri Yatağan Termik Santralinde kurulan karakolda alınmıştı.

1989 Bahar Eylemleri işçi sınıfı mücadelesine büyük bir ivme kazandırmış, birçok Türk-İş sendika ve şubesinde deprem etkisi yaratarak yönetiminde değişikliğine neden olmuştur.

Dünyada esen yeni liberal politikaların Türkiye'deki uygulayıcısı Turgut Özal; devletin en tepesine çıkarak Cumhurbaşkanı olduktan sonra "kamu açıkları" gerekçe gösterilerek, zarar ediyor denerek KİT (Kamu İktisadi Teşekkülü) tasfiyesi süreci başlatıldı.

KİT'lerin yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesi anlamına gelen özelleştirme politikası da başlamış oldu.

Genel Maden-İş Sendikasının 48 bin üyesini kapsayan Temmuz 1990 TİS döneminde -neoliberal politikaların uygulanması anlamına gelecek şekilde-verimli olmadıkları gerekçesiyle çok sayıda işçinin çalıştığı Zonguldak; Kilimli, İhsaniye, Çaydamar ve Dilaver maden ocakları kapatıldı. İşçiler diğer ocaklara nakledilseler de başta işçiler ve sendika olmak üzere geçimleri kömüre bağlı Zonguldak halkı tehlikenin gelmekte olduğunu hissetti.

TİS görüşmeleri yasal süre içerisinde sonuçlanmadığı için sendika genel başkanı Şemsi Denizer, Genel Maden-İş Sendikasının, TTK (Türkiye Taş Kömürü) ve MTA (Maden Teknik Arama) kurumlarına bağlı olarak yaklaşık 49 bin işçinin çalıştığı işyerlerinde 30 Kasım tarihinde greve başlayacaklarını duyurdu.

1989 Bahar Eylemleri'nin etkisi halen devam etmekteydi. Türkiye işçi sınıfı mücadelesinin yükselmeye devam ettiği, sol rüzgarların esmeye başladığı bu ortamda; sendika yönetimi ve işçi önderlerinin kararlı davranışları ile grev başarılı şekilde sürüyor, kamuoyunun yoğun ilgi ve desteğini almaya devam ediyordu.

Sendika ve işçilerin talepleri ücret ve sosyal haklardan daha ziyade iş güvencesi, işyerlerinin kapatılmaması, işyerlerinin siyasi arpalık olmaktan çıkarılması, kapatılan kömür ocaklarının tekrar açılması, siyasi müdahalelerden uzaklaştırılarak verimin esas olduğu bir otonom yapıya tekrar geri dönülmesini içeriyordu.

Hiçbir gerçekliği olmayan atanmış memurlardan oluşan KAMU-SEN (Kamu İşveren Sendikası) ile yapılan TİS görüşmelerinden hiç bir sonuç alınamayacağı ortadaydı. Diğer TİS görüşmelerinde olduğu gibi bunda da büyük bir komedi oynanıyordu.

Maden işçilerinin grevini desteklemek amacıyla 14 Aralık 1990 tarihinde 2 saatlik iş bırakma eylemine 100 binden fazla işçi katılmıştı.

Devam etmekte olan grevden istediği sonucu alamayan Maden-İş Sendikası tüm işçilerle Ankara'ya gitmeye karar verdi. Sendika 1150 otobüsle Ankara'ya giderek taleplerini toplu olarak haykırma hedefliyordu. Tutulan otobüslerin Zonguldak'a gitmesi devlet tarafından engellendi.

Bu durum karşısında sendika, işçiler ve yakınları ile emek dostları çok büyük

tepki gösterdi. Şemsi Denizer, 22 Aralık 1990 tarihinde, 4 Ocak 1991 tarihinde Ankara'ya yürüyüş yapılacağı duyurusunu yaptı. Türkiye kamuoyunda büyük ilgi ve heyecan uyandıran Ankara yürüyüş kararına Türk-İş yönetiminin karşı çıkılmıştı. Bunun üzerine Şemsi Denizer, **"Türkiye işçi sınıfı ve sendikaların önündeki en büyük engel Türk-İş yönetimi ve Şevket Yılmaz'dır"** açıklaması yaparak radikal bir tepki gösterdi. İşçi sınıfının tüm kazanımlarını yok eden, sosyalist mücadeleyi topyekun silindir gibi ezen 12 Eylül darbecilerini destekleyen ve onların hükümetine bakan veren Türk-İş'e karşı yoğun tepki gösteren kamuoyunun bu açıklamaya desteği çok fazla oldu.

Türkiye işçi sınıfı mücadele tarihinde önemli bir yer oluşturan **"Zonguldak Ankara Büyük Madenci Yürüyüşü"** Genel Maden İşçileri Sendikası örgütleyiciliğinde 4 Ocak 1991 tarihinde başladı. Bu yürüyüş maden işçilerinin yanı sıra işçilerin yakınları, Zonguldak halkının önemli bölümü ve sınıf mücadelesiyle yakından ilgili kurum ve kişilerin desteği ile başlayıp sürmüştür.

Politik mizah malzemesi haline gelmiş başbakan Yıldırım Akbulut ve o dönem işçiler tarafından **"Çankaya'nın Şişmanı İşçilerin Düşmanı"** sloganının muhatabı olan Cumhurbaşkanı Turgut Özal köşeye sıkışmış haldeydi.

Yürüyüş esnasında atılan **"Ölmek Var Dönmek Yok", "Gemileri Yaktık Geri Dönüş Yok", "Yağmur Yağsa da Kıyamet Kopsa da Yürüyeceğiz"** gibi sloganlar her ne kadar kararlılığı ortaya koysa da sendika ve öncü işçilerin sürece dair incelikle hazırlanmış bir planı ve hedefi yok gibiydi. **Hareket yeterince örgütlü değildi.** Önderlik hareketi yönlendirmekten uzaktı. Önderler, yürüyen kitle gibi kendilerini olayların akışına bırakmışlardı. **"Ne olursa ne yaparız?"** öngörüsüne sahip değillerdi. En göze çarpan kararlı ve yürekli olduklarıydı. Yürüyüşün 4. günü bunun çok da işe yaramadığı görülecekti.

Sendika ile hükümet arasında görüşme denilebilecek bir ilişki oluştu. Bolu-Ankara ana yoluna az bir mesafe kala yürüyüşçülerin önü komando birlikleri ve polislerce kesildi. 200 işçi gözaltına alındı. 8 Ocak'ta Ankara'daki görüşmelerden kayda değer bir sonuç alamadan dönen Şemsi Denizer, yürüyüşün bittiğini ve geri dönüş kararı aldıklarını açıkladı. Böylece 4 gün süren **"Büyük Ankara Madenci Yürüyüşü"** sona ermiş oldu.

25 Ocak 1991 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından savaş ortamı bahanesiyle grev ertelendi. Bu arada başta Türk Metal Sendikası olmak üzere bazı sendikalar

hükümetle yaptıkları görüşmelerle anlaşma sağlayarak Zonguldak maden işçilerinin mücadelesine en büyük darbeyi vurmuş oldular. Bu gelişmeler Zonguldak maden işçilerinin grev ve büyük yürüyüşten kazanım elde etmesini engellenmiştir.

Madencilerin yürüyüş ve grevinin 1991 Mart döneminde başlayan ve 600 bin kamu işçisini ilgilendiren TİS'e önemli kazanımlar sağladığını; diğer emekçilerin, kamu çalışanlarının haklarına olumlu etki yaptığını belirtmek zorundayız.

Başı kapalı, açık; Türk, Kürt, Laz, Çerkez binlerce işçi, "gemileri yaktık; geri dönüş yok!" sloganlarıyla Ankara'ya yürüyor. İşte sınıf mücadelesinin "birleştiriciliğine" iyi bir örnek. Yeni Çeltik direnişinde bir işçinin söylediği gibi "Maden ocağında bir taş işçilerin başına düştüğünde, Alevi mi Sünni mi diye bakmaz. Bu yüzden birlikte mücadele etmemiz gerekir" Evet, işte bugün Ortadoğu'da yaşanan mezhepsel, etnik savaşların, dinsel soykırımların, Selefi fanatizminin panzehiri: sınıf mücadelesi!

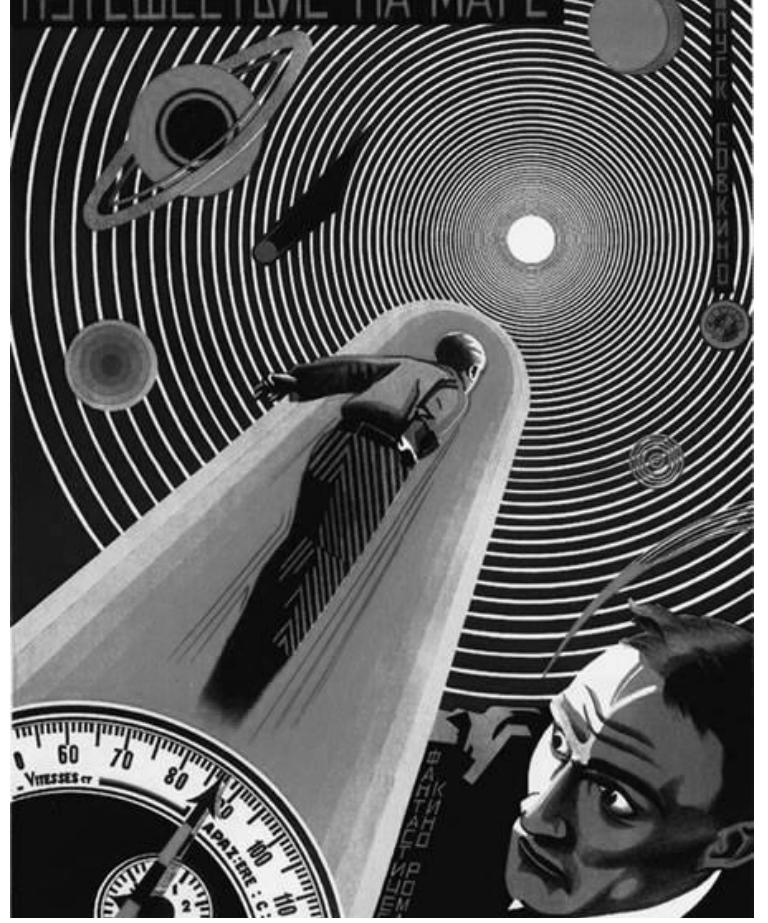
Türkiye işçi sınıfı mücadelesinde çok ayrı yeri olan **"Büyük Ankara Madenci Yürüyüşü"**ne öncülük eden, katılan, katkı ve destek verenlere selam olsun!

Hareket yeterince örgütlü değildi. Önderlik hareketi yönlendirmekten uzaktı. Önderler, yürüyen kitle gibi kendilerini olayların akışına bırakmışlardı. "Ne olursa ne yaparız?" öngörüsüne sahip değillerdi. En göze çarpan kararlı ve yürekli olduklarıydı. Yürüyüşün 4. günü bunun da çok işe yaramadığı görülecekti.

KIZIL YILDIZ: İLK BOLŞEVİK ÜTOPYA

İsmail Kızılkılıç

Bolşevik Partisi'nin ünlü figürlerinden, bilim insanı, felsefeci, iktisatçı ve yazar Aleksandr Bogdanov'un 1908 yılında kaleme aldığı Kızıl Yıldız adlı romanı*, Mars'a seyahat eden Dünyalı bir devrimcinin gözünden Mars gezegeninde kurulu sosyalizmin özelliklerini anlatan konuyla literatürde "ilk Bolşevik bilim kurgu ütopyası" olarak anılıyor.

1873 yılında bugün Polonya sınırları içerisinde bulunan Sokolka'da doğan bir Belaruslu olan Bogdanov, Lenin ve Troçki ile felsefe-sanat alanındaki tartışmalarla da biliniyor. Lenin, meşhur "Materyalizm ve Ampiryokritisizm" adlı kitabının önemli bir bölümünü Bogdanov'un türettiği düşüncelerle polemige ayırıyor. Bogdanov, Ekim Devrimi sonrasında başlayan sanat akımı olan "Proletkult"ün – "Proletarya Kültürü" Lunaçarski ile beraber öncülerinden. Bu akım, burjuva döneme dair bütün sanat eserlerinin ve müzelerin imha edilmesini ve yepyeni bir işçi sanatının ve kültürünün üretilmesi gerektiğini savunuyor. Troçki ve Lenin ise, burjuva dönemin kültür ve sanat eserlerinin yok edilmesinden sevinilmesini savunuyor. Bu akıma karşı çıkıyorlar.

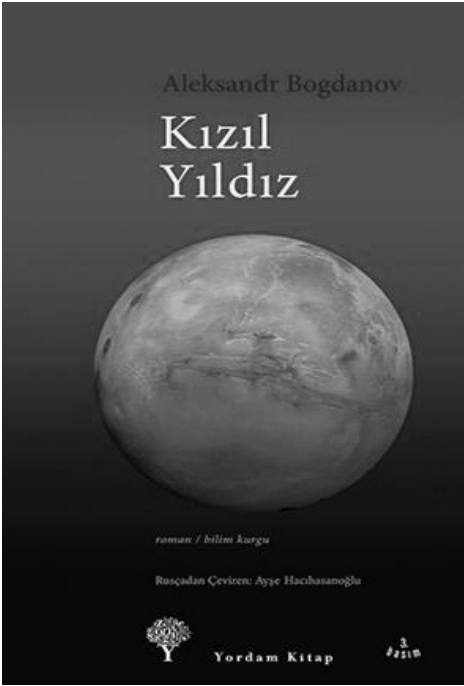
Bogdanov, Kızıl Yıldız romanında, çağının ötesindeki bilimsel ve teknolojik kavramları, sosyalizmin gelecek yıllarda karşı karşıya kalabileceği zorlukları öngörmesiyle dikkat çekiyor. Gezegenler arası seyahatin anti-madde kullanılarak gerçekleştirilmesiyle sağlanması, nükleer enerji, internet, rüzgâr enerjisinin kullanımı ve hologram, kitapta değinilen bilimsel kurgulardan. Romanda, Stalin döneminde daha sonradan resmi

Sovyet ideolojisi haline dönüştürülecek olan "tek ülkede sosyalizm"ün neden başarısız olacağına ve böyle bir sosyalizmin aslında neye beneyeceğine dair kehanet gibi ifadeler yer veriliyor. Dünya gezegeninde Mars'a kıyasla çok daha fazla sayıda farklı ulusların ve devletlerin var olması nedeniyle sosyalizmin kurulabileceğine inanan bir Marslı'nın ağzından şu ifadeler dökülüyor:

"...Sosyalizmin galip geleceği bazı öncü ülkeler daha sonra kendilerine düşman kapitalist bir dünyanın, hatta kapitalizm öncesi bir dünyanın ortasında birer ada gibi kalacaklardır. Sosyalist olmayan ülkelerinin yükseltilmesi, kendi egemenlikleri uğrunda savaşırken tüm çabalarını bu adaları yıkmaya harcayacaklar, buraları sürekli olarak silahlı saldırılar düzenleyecekler ve sosyalist uluslar arasında, küçük ve büyük eski mülk sahiplerinden her hükümetin emrine hazır yeterli sayıda bağlaşıklık bulacaklardır. Bu çatışmaların sonucunu kestirmek zordur. Ancak sosyalizmin tutunduğu ve galip geldiği yerlerde bile karakteri, şiddet ve askeri kliğin gerekli olduğu uzun kuşatma yılları boyunca kaçınılmaz bir sonuçla, yani barbarca bir yurtseverlikle derinlemesine bozulacaktır. Bu, bizimkinden uzak bir sosyalizm olacaktır..." (s. 147)

Dünyalı devrimci, Mars'taki gezisinde oradaki sosyalizmin değişik pratiklerini gözlemleyebileceği yerleri ziyaret ediyor. Örneğin Mars'taki fabrikaları ziyaretinde dünyalı devrimci, işçilerin sürekli aynı işi yapmadıklarını, psikolojik açıdan zararlı olacağı ve intihara götürebileceği gerekçesiyle buna izin de verilmediğini öğreniyor. Marslı bir işçinin günlük çalışma süresi, dünya saatiyle 4-6 saat arasında değişiyor. Fabrikalardaki iş üretimi, emek-zaman birimi cinsinden ölçülerek ve ihtiyaçlar Merkezi İstatistik Bürosu tarafından belirlenerek anlık olarak ilan ediliyor. İşçiler de bu ilanları takip ederek arzu ettikleri işlerde çalışıyorlar:

"...Bir numara olarak işaretlenmiş olan tabloda şu kayıtlar vardı: Makine üretiminde günde 968.757 iş saati fazlalık vardır, bunun 11.525 iş saati deneyimli uzmanlara aittir... İki numaralı tabloda şunlar yazılıydı: Giysi üretiminde günlük 592.685 iş saati açık vardır... Ayakkabı üretiminin 79.360 saate gereksinimi vardır... İş kolları listesinde küçük yaşta çocukların eğitimi, daha büyük çocukların eğitimi, kentlerde tıp, kırsal kesimde tıp vs. gibi iş kolları da vardı..." (s. 67)

Dünyalı devrimci, Mars'taki Çocuk Evi'nde toplumsal cinsiyet ve eğitim konularına dair sosyalist pratikleri gözlemliyor. Kız ve erkek öğrencilerin aynı tip elbise giydikleri için cinsiyetlerinin anlamadığına, yetişkin Marslıların da aynı şekilde cinsiyetlerinin giysilerinden anlamadığına şahit oluyor. Çocuk Evi'nde farklı yaşlardan çocuklar, hangi eğitim grubunda yer alacaklarına kendileri karar veriyorlar. Farklı yaşlardan çocukların birarada bulunmasına şaşırarak dünyalı devrimciye, bu durum şöyle açıklanıyor:

"...Eğitim toplum için alınacaksa, çocuk toplum içinde yaşmalıdır. Çocuklar birbirlerinden daha çok yaşam deneyimi ve bilgi alıyorlar. Bir yaş grubunu diğerinden yalıtılmak, onlar için tek yönlü ve dar bir yaşam ortamı yaratmak anlamına gelirdi, böyle bir ortamda geleceğin insanının gelişmesi ise yavaş, durgun ve tekdüze olacaktı..." (s. 74)

Dünyalı devrimci, sanat müzesini

ziyaretinde, Mars'taki sosyalizmde bir sanat müzesinin var olmasına dair şaşkınlığını gizleyemiyor: "...Sanat yapıtları için özel müzeleriniz olduğunu hiç düşünmüyordum. Ben, heykel ve resim galerilerinin, zenginlikleri kaba bir biçimde üst üste yığmaya meraklı, gösteriş düşkünü kapitalizmin bir özelliği olduğunu sanırdım. Sosyalist toplumsa ise sanatın, güzelleştirdiği yaşamla yan yana her tarafa yayıldığını düşünürdüm." (s. 82) Buna karşılık ise şu yanıtı alıyor:

"Bu konuda yanılmadınız... Bizde sanat yapıtlarının büyük bölümü her zaman kamu binaları için, yani ortak işlerimizi konuştuğumuz, eğitim gördüğümüz, araştırmayı yaptığımız, dinlendiğimiz binalar için yapılır. Fabrikalarımızı ve atölyelerimizi çok daha az süsleriz: Güçlü makinelerdeki ve onların düzgün çalışmasındaki estetikten yalın bir estetik olarak hoşlanırsınız... Sanat müzelerimiz ise bilimsel-estetik kurumlardır; sanatın nasıl geliştiğini, daha doğrusu insanlığın, yürüttüğü sanatsal etkinlik içinde nasıl geliştiğini inceleyen okullardır..." (s. 82-83)

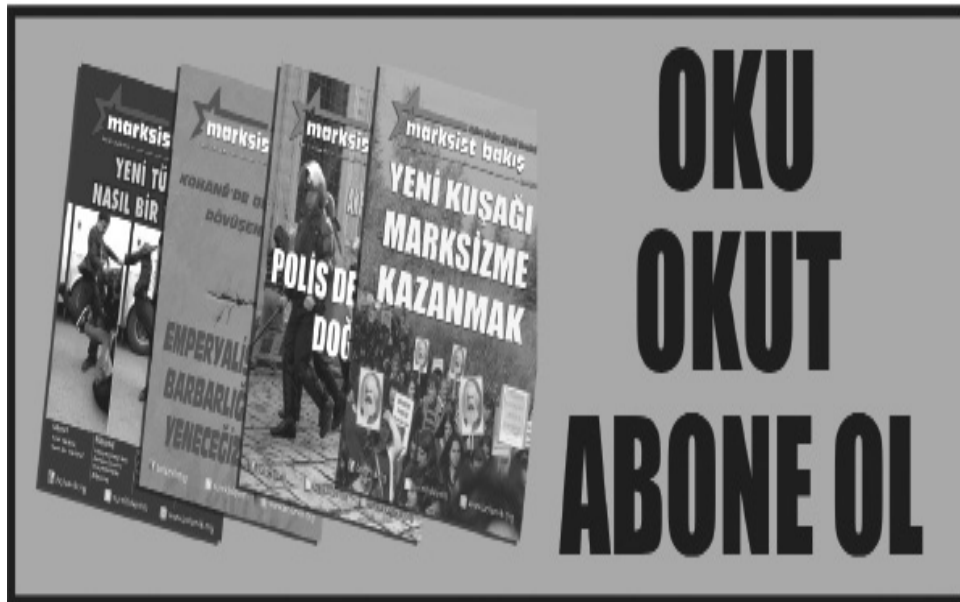
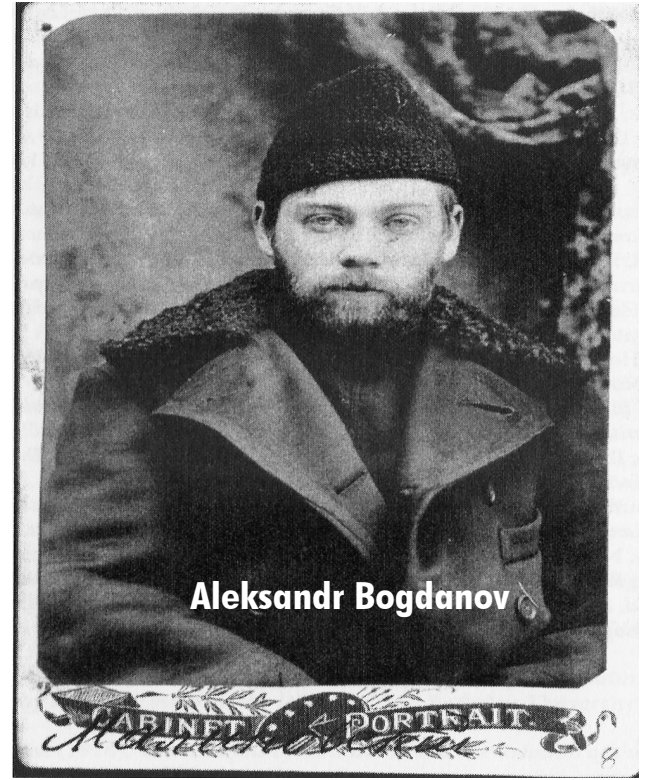
Kızıl Yıldız'da anlatılan Marslıların sosyalizminin, hissedilir etkileri ancak günümüzde fark edilmeye başlanan çevre felaketlerinin ve doğal kaynakların tükenmesi zorluklarının farkında olması yönüyle de kitabın yazıldığı yıla göre son derece ileri görüşlü olduğunu ispatlamaktadır:

"...Bundan yetmiş yıl önce, taşkömürü kaynakları tükendiği, su ve elektrik enerjisine geçişin ise henüz tamamlanmadığı sıralarda geniş ölçekli yeni makine yapımı işini gerçekleştirmek amacıyla gezegenimizin bizim için çok değerli ormanlarının önemli bir kısmını gezegenimizi onlarca yıl çirkinleştirecek ve iklimi bozacak şekilde harcamamız gerekmişti. Bundan yirmi yıl kadar önce bu krizden kurtulduğumuzda demir madenlerinin tükenmek üzere olduğu

ortaya çıktı... Şimdi de istatistikçilerin yaptıkları hesaplara göre, eğer elementlerden proteinli madde sentezi yapılamayacak olursa otuz yıl sonra gıda sıkıntısı tehdidiyle karşı karşıya kalacağız... İnsanlığımız doğayı fethetmek için saflarını ne kadar sıklaştırırsa, doğa felaketleri de bu zaferin öcünü almak için bir o kadar sıklaşıyor..." (s. 90-91)

Kızıl Yıldız, geleceğin sosyalizminin neye benzeyebileceğine dair Bogdanov'un penceresinden öngörüler ve tahminler sunan, fikir ateşleyici bir roman. Romanın devam kitabı olan Kızıl Yıldız-2: Mühendis Menni'de ise Bogdanov, Mars'ta sosyalizm öncesi dönemden ve sosyalizme yol açan toplumsal mücadelelerden bahsediyor. O da başka bir tanıtım yazısının konusu olsun. İyi okumalar.

(*) Yordam Yayınları.

Dergimize Nasıl Ulaşabilirsiniz?

Ankara:

İlhan İlhan Kitabevi
(Karanfil Sk. 30/3 Kızılay)
Dost Kitabevi (Karanfil Sk.
No:11 Kızılay)

İstanbul:

Mephisto Kitabevi -
Taksim Şube (İstiklal
Cd. No: 125) - Beşiktaş
Şube (Köyiçi Cd. No:
15) - Kadıköy Şube
(Muvakkithane Cd. No: 5)

Antalya: 05063319640

Corum: 05314938421

İzmir:

Yakın Kitabevi (Kıbrıs
Şehitleri Cd. 104/A
Alsancak)

Samsun:

Tutunamayanlar Kitap Evi
(Süleymaniye Cd. İlkadım)

Bursa:

Ezgi Kitabevi (Barbaros
Cd. Kristal Çarşısı No:7
Nilüfer)

Trabzon:

Ra kitabevi (Uzun Sk.
Saray Çarşısı No:5)

**VARDIK,
VARIZ,
VAR OLACAĞIZ!**